

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Andrej Poleščuk

**Evropská obranná unie: konflikty závazků členských států a návrh jejich
řešení - případ České republiky**

Diplomová práce

Olomouc 2022

„Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Evropská obranná unie: konflikty závazků členských států a návrh jejich řešení - případ České republiky vypracoval samostatně a citoval jsem všechny použité zdroje.“

V Olomouci dne 23. 8. 2022

Obsah

Seznam použitých zkratk	5
List of used abbreviations	5
1. Úvod	6
2. Historie a vývoj Evropské obranné politiky	11
2.1. Plevelňv plán a vize Evropské obranné unie	11
2.1.1. Strukturální vymezení obranného společenství	12
2.1.2. Kontext odmítnutí Evropského obranného společenství	13
2.2. Bruselský pakt a Západoevropská unie	16
2.2.1. Bruselský pakt	16
2.2.2. Modifikovaný Bruselský pakt od roku 1954 do roku 1984	17
2.2.3. Modifikovaný Bruselský pakt roku od roku 1984 do Lisabonské smlouvy	18
2.3. Evropská obrana po Lisabonu	22
2.4. NATO	23
2.5. Částečný závěr	25
3. Funkční Evropská obranná unie	26
3.1. Demoikratická teorie	26
3.2. Politicko-vojenská federace	27
3.3. Ustanovení obranné unie	29
3.3.1. Demoikratická obrana	29
3.3.2. Politicko-vojenská federace	29
3.4. Navrhovaný model Evropské obrany	30
3.4.1. Institucionální (strukturální) uspořádání	30
3.4.2. Společná armáda	33
3.5. Vztahy se Severoatlantickou aliancí	34
4. Závazky ČR plynoucí z členství obranné unii a NATO	35
4.1. Typy právních norem	35

4.1.1.	Normy Evropské unie.....	35
4.1.2.	Právní akty Severoatlantické aliance.....	37
4.2.	Závaznost právních norem.....	41
4.2.1.	Závaznost právních norem Unie.....	41
4.2.2.	Závaznost právních norem NATO.....	43
4.3.	Částečný závěr.....	45
5.	Komparace vybraných závazků.....	46
5.1.	Vyslání vojenských jednotek do zahraničí.....	46
5.2.	Vojenské velení a uposlechnutí rozkazů.....	48
5.3.	Společné akvizice.....	49
6.	Závěr.....	50
6.1.	Hypotéza a výzkumné otázky.....	50
6.1.	Návrh dalšího výzkumu.....	51
	Bibliografie.....	53
	Monografie.....	53
	Komentáře a sborníky.....	53
	Odborné časopisy.....	53
	Právní předpisy.....	54
	Judikatura.....	55
	Internetové zdroje.....	56
	Abstrakt.....	58
	Seznam klíčových slov.....	59
	Keywords.....	59

Seznam použitých zkratk

ACO - Spojenecké operační velitelství

EDC – Evropská obranná unie dle Pařížské smlouvy z roku 1952

EU – Evropská unie

EHS – Evropské hospodářské společenství

NAC – Severoatlantická rada

NATO – Severoatlantická aliance

SHAPE – Vrchní velitelství spojených sil v Evropě

SFEU – Smlouva o fungování Evropské unie

SEU – Smlouva o Evropské unii

SOFA - Dohoda o statutu ozbrojených sil NATO

List of used abbreviations

ACO – Allied Command Operations

EDC – European Defense Community based on the Paris Treaty (1952)

EU – European Union

EEC – European Economic Community

NAC – North Atlantic Council

NATO – North Atlantic Treaty Organization

SHAPE - Supreme Headquarters Allied Powers Europe

TFEU - Treaty on the Functioning of the European Union

TEU – Treaty on the European Union

SOFA - Status of Forces Agreement

1. Úvod

Evropská obranná unie – to je slovní spojení, které se v posledních letech, zejména pak po odchodu Velké Británie z Evropské unie, cituje stále častěji. Proč se tak děje a co si pod tímto pojmem, který ani zdaleka není všem úplně jasný, představit? Jak možná obranná unie v rámci evropského společenství integrující zejména ekonomiky jednotlivých států, ovlivní obranné závazky, které členské státy a v tomto případě Českou republiku?

To jsou některé otázky, na které se v této diplomové práci pokusím poskytnout odpověď. Cílem následujícího výzkumu je zanalyzovat historický vývoj evropského obranného společenství, jak v rámci supranacionální entity, kterou představovalo Evropské společenství a později Evropská Unie, tak v rámci mezivládní spolupráce a klasické mezinárodní organizace, která je v euroatlantickém regionu představována Severoatlantickou aliancí (zkráceně NATO).

Tento historický kontext společně s politologickou teorií mezinárodního konstruktivismu následně poslouží k vytvoření vlastního modelu Evropské obranné unie, jakožto budoucího částečně vojensko-politického federativního uspořádání obranné politiky na evropském kontinentu.

Následně bude tento model podroben kritice, a to z hlediska „životaschopnosti“ při porovnání jednotlivých závazků členských států Unie, a to jak z pohledu právě členství v obranné unii, tak zejména z členství v Severoatlantické alianci. Cílem této práce je tak analýza potenciálně problematických oblastí a „třecích ploch“, které v budoucnu mohou nastat a návrh řešení, jak se těmto potenciálně závažným nedostatkům vyhnout.

Za tímto účelem je stanovena následující hypotéza:

„Vytvořením společné obranné unie členských států EU dojde k omezení akceschopnosti Severoatlantické aliance. Duplikace právních a finančních závazků paralyzuje NATO ve výkonu stanovených funkcí a bez reformy přivede k jeho obsolentnosti.“

Za účelem potvrzení či vyvrácení výše uvedené hypotézy je nutné odpovědět na následujících výzkumné otázky:

1. Jakým způsobem bude ustanovena Evropská obranná unie a jakým způsobem bylo ustanoveno NATO? Odpověď na tuto otázku bude klíčová zejména pro pochopení povahy jednotlivých organizací.

2. Jaká je působnost orgánů Evropské obranné unie a NATO? Odpověď na tuto otázku dokáže poskytnout náhled na to, jakým způsobem dané organizace fungují či by mohly fungovat (zejména pak Evropská obranná unie).
3. Jakým způsobem rozhodují orgány Evropské obranné unie a NATO a jakou závaznost mají normy vydané těmito orgány? Odpověď na tuto otázku poskytne klíč k tomu, aby bylo možné komparovat závazky z hlediska jejich vlivu na vnitrostátní právní úpravu.
4. Mohou mezi závazky plynoucí z členství Evropské obranné unie a NATO vznikat konflikty? Odpověď na tuto otázku by měla odhalit potenciální třecí plochy mezi budoucí obrannou unií a Severoatlantickou aliancí.
5. Pokud konflikty vznikají mohou, jak mohou být řešeny? Odpovědi na tuto otázku by se mělo prokázat, jestli vymezena hypotéza dokáže obstát ve světle skutečností, které budou prezentovány ve třetí a čtvrté kapitole.

Dané téma je velmi specifické a v českém odborném prostředí jsem se s výjimkou několika článků (viz třetí kapitola) nesešel s komplexním uchopením obdobné problematiky na odborné úrovni. Tento výzkum tak bude pokusem o nastartování debaty v rámci odborné veřejnosti.

Na straně druhé však obdobná diskuze velmi intenzivně probíhá jak v rámci odborné veřejnosti (viz inspirace při tvorbě vlastního modelu společné obrany ve třetí kapitole), tak v rámci politického diskurzu, a to zejména v Německu a západní Evropě. Důvody pro takto odlišný vývoj jsou dány zejména historicky. Otázka společné bezpečnosti, nejen v rámci Severoatlantické aliance, byla totiž velmi intenzivně zkoumána nejen v teoretické rovině, ale v některých ohledech byla uvedena do praxe. Velkým proponentem federalizované Evropy, včetně její obranné proměny, byl například i jeden z otců zakladatelů evropské integrace Jean Monnet (k tomuto viz druhá kapitola této práce). Výzkum v oblasti obranné unie a politiky obecně proto má na západ od naší republiky velmi bohatou tradici a poskytuje dostatek zdrojů a inspirace, které poslouží jako námět pro další výzkum.

Za účelem daného výzkumu byly použity následující metodologické metody. V první řadě jde o metodu právní komparace. Cílem této práce je porovnání závazků, které budou vyplývat z hypotetického modelu Evropské obranné unie a Severoatlantické aliance.

Dále bude použita metoda analytická. Její využití je naprosto klíčové pro pochopení nejen historických ale i současných právních a politických okolností, které ovlivňují ustanovení

a fungování obou popisovaných organizací, a to rozložením jednotlivých zkoumaných prvků a jejich následným výzkumem. Tyto prvky pak následně budou pomocí metody syntézy poskládány do větších konstrukcí a celků, přičemž tato metoda bude využita zejména u výstavby modelu Evropské obranné unie.

Využita bude zároveň metoda dedukce. Tato metoda bude uplatněna v závěru této diplomové práce, kdy ze získaných poznatků dojdou k odpovědím na výzkumné otázky a potvrzení či vyvrácení hypotézy. Vzhledem k tomu, že s metodou dedukce úzce souvisí metoda indukce, dovoluji si pro úplnost uvést, že její využitelnost je v tomto typu diplomové práce minimální, a to proto, že model Evropské obranné unie je pouze modelem navrhovaným, nikoli existujícím. Je tu tudíž jen minimum pozorovatelných prvků, ze kterých by bylo možné činit obecné závěry.

Vzhledem k tomu, že dané téma, i přes poměrně úzce vymezenou hypotézu a výzkumné otázky, velmi rozsáhlé, bylo použito široké spektrum zdrojů, a to jak právních, tak například historických a politologických.

V této práci tak budou citovány jak monografie zabývající se historickým kontextem evropské obranné unie od počátku 50. let minulého století, tak politologické odborné články, které se věnují vymezení hlavních teorií, ve kterých jsou navrhovány přístupy k vybudování obranné společnosti na evropském kontinentu.

Vzhledem k faktu, že jde o právní výzkum, dominantní roli v otázce použitých zdrojů hraje právní odborná literatura. Jde jak o mezinárodní smlouvy¹ a dodatečné protokoly (historické i nyní účinné), tak o evropskou legislativu, zejména primární právo Evropské unie. Ke správnému pochopení otázek evropského práva a jejich vztahu k mezinárodním smlouvám i vnitrostátní právní úpravě byly využity jak komentáře ke Smlouvě o Evropské unii a Smlouvě o fungování Evropské unie, tak i odpovídající judikatura Evropského soudního dvora.

Citována byla rovněž vnitrostátní práva úprava, zejména pak Ústava České republiky a příslušné komentářová a odborná literatura v podobě článků v odborných časopisech a monografie. Tento postup byl nutný hlavně proto, že se otázky přenosu pravomocí členského státu, nakládání s jeho ozbrojenými silami a obecně otázky bezpečnosti dotýkají vrcholných

---

¹ Ty, které byly ratifikovány (např. Washingtonská smlouva), tak i ty, které ratifikovány nikdy nebyly (např. Pařížská smlouva z roku 1952 o vytvoření Evropské obranné společnosti).

orgánů moci výkonné (vlády) a zákonodárné (Poslanecká sněmovna). Bez popisu této problematiky by úplně uchopení mnou vybraného tématu nebylo možné.

V některých případech byly využity internetové zdroje. Ty byly cenné zejména v případech čerpání informací o Severoatlantické alianci. Web NATO obsahuje jednak základní smlouvy a dodatkové protokoly, jednak komentáře k některým potřebným ustanovením.

Drtivá většina citované odborné literatury je v anglickém jazyce (k důvodům viz výše). Část byla v jazyce českém, a to v případech citace evropských právních předpisů, české vnitrostátní úpravy a komentářové literatury k tomu použité.

Práce samotná obsahuje šest kapitol. První kapitola je úvodem do problematiky, vysvětluje důvody výběru daného tématu, stanovení hypotézy a výzkumných otázek, popis metodologie a důvodů pro zvolení právě těchto výzkumných metod, stejně jako charakteristiku použitých zdrojů.

Druhá kapitola se věnuje historickému kontextu vývoje obrany na evropském kontinentu. V úvodní části budou popsány snahy o vytvoření federativního uspořádání obranné společnosti. Následně bude zhodnocen vývoj od poloviny 50. let minulého století až ke dnešnímu dni. Závěr kapitoly se dotkne vývoje Severoatlantické aliance a její struktury.

Ve třetí kapitole dojde k představení dvou teorií možného vývoj evropského obranného společenství. Tyto teorie vychází z právně-politologicko-filosofických poznatků. Následně budou tyto poznatky shrnuty a spolu s historickou inspirací bude navržen model evropské obranné unie.

Čtvrtá kapitola se bude věnovat popisu právních aktů EU a Severoatlantické aliance. Popis těchto právních aktů je nezbytný pro posouzení jednotlivých závazků, které bude pro Českou republiku vyplývat. Tyto právní akty budou následně analyzovány z hlediska jejich závaznosti a právní síly ve vztahu k vnitrostátní úpravě České republiky.

Pátá kapitola se bude věnovat vybraným závazkům. Půjde zejména o otázky závaznosti rozhodování.² Dále dojde ke komparaci jednotlivých rozhodnutí obou obranných celků a posouzení toho, koho Česká republika „bude muset poslechnout“, pokud přijdou dva protichůdné rozkazy.³ V tomto kontextu bude následně posuzována otázka nasazení

---

² Tj. velení ustanoveného v rámci Evropského obranné unie a již existujícího velení NATO, a to jak toho nejvyššího (tzv. SACEUR), tak toho v Evropě (tzv. Vrchního velitelství ozbrojených sil v Evropě, zkráceně SHAPE).

³ Tato otázka nebude posuzována laicky ale z hlediska právní závaznosti norem.

evropských a aliančních jednotek na zahraniční mise. Jinými slovy se v této kapitole budu zabývat tím, kdo rozhodne o nasazení jednotek, jakou právní sílu bude mít norma, na základě které se tak rozhodne a co konkrétně to bude znamenat pro Českou republiku, která bude součástí obou celků. Závěr této kapitoly se bude věnovat otázkám společných akvizic a možnému vyprázdnění systému společných nákupů pod záštitou Severoatlantické aliance.

Poslední kapitola poskytne zhodnocení výše popsaného výzkumu. Budou dány odpovědi na již položené výzkumné otázky. Díky tomu dojde buď k potvrzení anebo vyvracení stanovené hypotézy. Pokud dojde k jejímu potvrzení, bude navrženo řešení, jak se vyhnout právní obsolentnosti Severoatlantické aliance. V úplném závěru navrhnou několik směrů, kterými by se mohl ubírat další výzkum.

2. Historie a vývoj Evropské obranné politiky

Cílem následující kapitoly bude popsat snahy o vznik jednotného obranného společenství. V první části bude nastíněn vývoj od období těsně po druhé světové válce, který se vyznačoval zejména snahou o vytvoření obranné společenství ne nepodobného tomu, které představovalo to ekonomické v rámci nově založeného Společenství uhlí a oceli, později ES a EU.

Dále budou popsány opětovné snahy o obrannou integraci poté, co selhaly ty původní, a sice půjde o období od první poloviny 50. let, až po přijetí Lisabonské smlouvy, která představovala milník v dalším vývoji obranných struktur na evropském kontinentě.

Následně budou stručně popsány změny a vývoj, který se sebou přinesla právě zmíněna Lisabonská smlouva, která představuje právní základ pro další vývoj obranné integrace, nyní již v rámci ekonomicky téměř plně integrované Evropské unie. Závěrem se v této kapitole dotknu některých aspektů NATO, zejména pak stručného popisu hlavních orgánů Severoatlantické aliance a jejich rozhodovací působnosti. Tato nastínění bude podrobněji analyzováno ve třetí kapitole.

2.1. Plevelův plán a vize Evropské obranné unie

Hrůzy druhé světové války a zejména soupeření dvou evropských mocností v podobě Francie a Německa vedly tamní establishment k několika závěrům, které měly zabránit další ničivým konfliktům. Je poměrně obecně známým faktem, že „otcové zakladatele“ evropské integrace viděli klíč v udržení míru a prosperitě na kontinentu v ekonomické spolupráci nejsilnějších hráčů,⁴ tedy zejména Francie a v té době Západního Německa (NSR).

Plán na vytvoření evropské obranné unie vznikl těsně na přelomu 40. a 50. let minulého století. Jeho „duchovním otcem,“ dá-li se to tak říct, byl francouzský premiér René Pleven, jenž byl velmi ovlivněn úvahami Jeana Monneta, velkého propagátora federalizované Evropy. Ten na konci roku 1950 přišel s konkrétním návrhem na vytvoření společné evropské obranné unie.⁵ Od samého počátku však projekt provázely výrazné ideologické a politické problémy, které vyústily v to, že ač ve Francii došlo k podepsání ustanovující smlouvy (v roce 1952), nikdy nedošlo k její ratifikaci.⁶ Předtím, než se dostanu k tomu, co přesně vedlo k odmítnutí smlouvy

---

⁴CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. EU LAW: Text, Cases and Materials. 6. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2015. s. 1159

⁵KANTER, Aronld, The European Defense Community in the French National Assembly: A Roll Call Analysis, *Comparative Politics*, roč. 2, č. 2, s. 203 – 228.

⁶ tamtéž

a de facto pohřbení projektu v navrhované podobě, je důležité nastínit jednotlivé parametry, které měla evropská obranná unie obsahovat.

2.1.1. Strukturální vymezení obranného společenství

Plevenem navrhovaný dokument obsahoval celkem 132 článků. Díky různým dodatkům v rámci vyjednávání⁷ jich však celkové znění obsahovalo více než 300.⁸ Zajímavým faktem je to, že ze strukturálního hlediska se obranná unie (v kontextu této organizace dále jen jako „EDC“) měla velmi podobat Společenství uhlí a oceli.⁹

V rámci obranné unie mělo dojít ke vzniku demokraticky volené Rady EDC, s předem stanovenými a jasně vymezenými pravomocemi (zejména vydávání směrnic) daného orgánu a pojistkami, které měly bránit nově nabyté pravomoci.¹⁰

Na to měl dohlížet nově vytvořený soud, jehož složení mělo odpovídat rozložení sil co do vojenské a finanční složky. To znamená, že nejvíc soudců by náleželo zemím jako Francie, Itálie a SRN a nejméně pak zemím Beneluxu,¹¹ v počátcích se přitom počítalo s tím, že tento soud by mohl být společný jak pro Evropské obranné společenství, tak pro Společenství uhlí a oceli.¹²

V neposlední řadě měla být ustanovena Komise, jakožto supranacionální orgán zcela oddělený od členských států (po vzoru výše uvedené Společenství uhlí a oceli). Ta měla být tvořena devíti¹³ členy jednotlivých národních států společenství, kdy dva členové měli připadat na Francii, Itálii a Německu a jeden za jednotlivé státy Beneluxu.¹⁴ Funkční období komisařů mělo být stanoveno na šest let¹⁵ a hlavním úkolem bylo přímé velení nad nově vytvořenou

---

⁷ Vyjednáváním se přitom v tomto bodě mají na mysli francouzské požadavky na větší ochranu Francie před potenciálním vyzbrojením Západního Německa i snaha Francie do projektů kvůli bojím v Indočíně. Toto je velmi důležitý aspekt, protože válka v Asii byla velmi vyčerpávající jak hlediska ekonomického, tak z hlediska lidských zdrojů. Z tohoto důvodu chtěla Francie do společného obranného uskupení poslat méně mužů a zároveň si zachovat podmínky, jako kdyby do unie vložila stejné množství, ke kterému se zavázala. Dalším zajímavým aspektem bylo vymínění se určité výjimky, v rámci které mohla ponechat část svých vojenských sil kvůli zásahům ve svých koloniích. K tomu dále RUANE, Kevin. *The Rise and Fall of the European Defence Community*. THE MACMILLAN PRESS LTD. 2000. s. 32 – 34.

⁸ Mezinárodní smlouva: Smlouva o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

⁹ ROLIN, Henri a kol. *The European Defence Community, Problems of Public and Private International Law*, roč. 38, s. 4 – 24.

¹⁰ Mezinárodní smlouva: Čl. 38 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

¹¹ ROLIN, Henri a kol. *The European Defence Community, Problems of Public and Private International Law*, roč. 38, s. 4 – 24.

¹² BEBR, Gerhard. *The European Defence Community and the Western European Union: An Agonizing Dilemma, Stanford Law Review*, roč. 7, č. 2, s. 169 - 236

¹³ tamtéž

¹⁴ tamtéž

¹⁵ tamtéž

armádou.¹⁶ Zajímavou myšlenkou bylo rovněž ustanovení tzv. ministra obrany společenství, tento návrh však narazil na odpor s argumentem, že nelze koncentrovat příliš mnoho moci v rukou jednoho člověka.¹⁷

Na závěr je nutné zmínit také vytvoření parlamentu složeného z 87 delegátů, kteří měli plnit zejména kontrolní roli, a to ve vztahu využívání pravomocí jednotlivými institucemi (obdobná role jako soud).¹⁸

Dle čl. 8 odst. 2 Smlouvy¹⁹ měly tyto orgány mít pouze dočasnou povahu, a to do doby, než dojde k federativnímu uspořádání Společenství uhlí a oceli.

2.1.2. Kontext odmítnutí Evropského obranného společenství

Z hlediska integrace mělo jít obranné společenství o něco dále, než kam šlo a mělo jít NATO. Pomineme-li to, že jedním cílů byla standardizace vojenských sil a sjednocení administrativy, prioritu představovalo vytvoření společných bojových jednotek, které měly spadat výlučně pod kontrolu společenství (nikoli jednotlivých států).²⁰

Samotné síly evropského obranného společenství však z hlediska vojenské moci zpočátku neměly představovat relevantního hráče na mezinárodním poli, čemuž odpovídalo i to, že základ budou tvořit pouhé tři pozemní divize.²¹ S postupem času však tyto síly měly narůstat a například u Německa se počítalo s tím, že by poskytlo síly o velikosti zhruba 160 000 mužů (12 jednotek o cca 15 tisících mužů).²² Zároveň, aby nedošlo ke kompetenčním sporům, bylo ustanoveno, že se tyto bojové jednotky budou využívat striktně v rámci Severoatlantické aliance.²³

Je velmi důležité vypíchnout poslední bod, protože hrál zásadní roli v tom, jakým směrem se nakonec koncept společné evropské obrany vydal. Prohlubování myšlenek o evropské integraci totiž velmi úzce souviselo s růstem Severoatlantické aliance, jejíž trvání

---

¹⁶ BEBR, Gerhard. European Defence Community And The North Atlantic Alliance, *The George Washington Law Review*, roč. 22, č. 6, s. 637 – 657.

¹⁷ BEBR, Gerhard. The European Defence Community and the Western European Union: An Agonizing Dilemma, *Stanford Law Review*, roč. 7, č. 2, s. 169 - 236

¹⁸ tamtéž

¹⁹ Mezinárodní smlouva: Čl. 8 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

²⁰ ROLIN, Henri a kol. The European Defence Community, *Problems of Public and Private International Law*, roč. 38, s. 4 – 24.

²¹ tamtéž

²² KUNZ, L. Josef. Treaty on Establishing the European Defense Community. *The American Journal of International Law*, roč. 47, č. 2, s. 275 – 281.

²³ Mezinárodní smlouva: Čl. 2 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

mělo v prvopočátcích být stanoveno na 20 let, tedy do roku 1969.²⁴ Jak již bylo uvedeno výše, vojenské jednotky, ač pod přímou kontrolou komise, měly spadat pod velení Severoatlantické aliance, přesněji řečeno pod vrchní velitelství v Evropě, tzv. SHAPE.^{25,26} Tato kontrola byla odrazem tehdejší politiky Spojených států, jež měla oficiálně zakotvené východisko v tzv. Mutual Security Actu z roku 1951.^{27,28}

V očích Spojených států však nebylo možné, aby ze společných vojenských a federalizačních projektů bylo vyloučeno Západní Německo, což byl nakonec kámen úrazu, který přivedl k odmítnutí ratifikace smlouvy ze strany francouzského parlamentu.^{29,30} Potřeba vyzbrojit NSR však měla své opodstatnění. Záhy po válce začal Sovětský svaz s velmi agresivní protizápadní politikou a řada tehdejších západních lídrů považovala útok na Bonn pouze za otázku času.³¹

I přes tento zásadní argument zůstávala Paříž, a hlavně pak její armáda, velmi skeptickou k možnému znovuvybudování armády německé, i když denacifikované. Plevelův plán se proto tvářil jako kompromis, který by mohl uspokojit všechny strany. Tvrdilo se, že je sice nevyhnutelnou skutečností, že Bonnu musí být poskytnuty zbraně, aby se mohl sám bránit, ale má se tak stát kontrolovaně³² a pod dohledem ostatních zemí a institucí, které budou mít

---

²⁴ Během vyjednávání však ze strany americké administrativy došlo k rozhodnutí, že trvání NATO bude prodlouženo o tolik, o kolik to bude nutné, aby bylo možné čelit hrozně v podobě tzv. východního bloku.

²⁵ BEBR, Gerhard. European Defence Community And The North Atlantic Alliance, *The George Washington Law Review*, roč. 22, č. 6, s. 637 – 657.

²⁶ SHAPE je evropské velitelství NATO, které má kontrolu nad společnými silami pozemních, mořských a leteckých jednotek.

²⁷ BEBR, Gerhard. European Defence Community And The North Atlantic Alliance, *The George Washington Law Review*, roč. 22, č. 6, s. 637 – 657.

²⁸ Tato politika měla dva hlavní a úzce propojené cíle. Prvním bylo vojensky akceschopná západní Evropa, druhým, který měl akceschopnou Evropu zajistit, byla politická, ekonomická a vojenská federalizace relevantních aktérů, což byl koneckonců i cíl zejména Roberta Schumana.

²⁹ BEBR, Gerhard. European Defence Community And The North Atlantic Alliance, s. 637 – 657.

³⁰ Pro úplnost je ovšem nutné uvést, že samotné hlasování ve francouzském parlamentu skončilo již na procesním projednávání při schvalování smlouvy, konkrétně ve třetím čtení.

³¹ KANTER, Aronld, *The European Defense Community in the French National Assembly: A Roll Call Analysis*, *Comparative Politics*, roč. 2, č. 2, s. 203 – 228.

³² Systém kontroly přitom podle Smlouvy být velmi robustní. Hlavním cílem bylo, aby jednotlivé členské státy společenství neměly své vlastní vojenské síly a spokojily se pouze se základními vojenskými jednotkami v podobě domobran (obdobně federativní uspořádání jako ve Spojených státech). Vojáci, kteří měli být rekrutováni z jednotlivých členských států se automaticky stávali vojenskými příslušníky společenství nezávisle na jejich státní příslušnosti. Například dle čl. 77 a 120 Smlouvy měly být vojenské jednotky dislokovány přísně pod kontrolou komise v místech, ve kterých komise sama určí (popř. jak určí NATO), pokud by členský stát nesouhlasil s dislokací jednotek na svém území, mohl takové rozmístění sporovat u Rady, popř. u soudu. Nasazení jednotek do bojových akcí mělo být vždy jednomyslné, aby nedocházelo k jejich zneužití. Zároveň bylo v pravomoci společenství, aby rozhodovalo o tom, kdy a jak se budou vojenské síly mobilizovat. Členské státy měly společně postupovat v otázkách vyzbrojení, vojenského výzkumu a získávání jednotlivých akvizic. Závěrem lze k tomuto bodu dodat i to, že společenství mělo mít kontrolu nad vojenskou produkcí jednotlivých členských států, aby se zamezilo tomu, že členské státy nebudou cítit smlouvy a budou samy mimo společný systém navyšovat své

přímý vliv na to, kolik vojáků, s jakou výzbrojí a jakým ideologickým pozadím nakonec Německo bude mít.³³

Hlavní argumenty odpůrců, které nakonec také převážily, spočívaly v následujícím. Mnozí poslanci francouzského parlamentu (kromě osobních ambicí) vnímali vytvoření vojenského společenství jako nástroje boje mezi Východem a Západem. To podle nich zvyšovalo šance na vojenský střet, zejména pak vyzbrojení Německa mohlo vzbudit zdání provokace směrem k Moskvě.³⁴ Panovaly taktéž obavy z růstu německého nacionalismu, vůli Bonnu dobýt NDR a sjednotit Německo. V neposlední řadě se Francie obávala o své vlastní postavení ve světě, a sice její roli při možném vojenském spojení mezi Spojenými státy a NSR.³⁵ Je rovněž důležité doplnit, že se stále nacházíme v období zhruba šesti až sedmi po konci válečného konfliktu a francouzská společnost byla stále velmi skeptická k tomu, jak k Západnímu Německu přistupovat.³⁶

Na tomto, mírně řečeno, velmi rezervovaném vztahu k Německu, nic nezměnil ani fakt, že se Spojené státy i Velká Británie snažily Paříži poskytnout politické i právní záruky bezpečnosti. Londýn, který té době vedl staronový premiér Churchill dokonce zašel tak daleko, že i přes svůj odtahitý postoj k účasti na unii, podepsal dne 13. dubna 1954 asociální dohodu, kterou se zavázal poskytnout jednu vojenskou divizi, jež se měla umístit nedaleko Rýna.³⁷ Spojené státy pak vyvíjely bezprecedentní nátlak, kterým se snažily, aby Paříž předložila dohodu ke schválení. Ani to však s francouzskými zákonodárci nehnulo.

V létě roku 1954 došlo ke změně na postu francouzského premiéra, kterým se stal Pierre Mendés-France, jenž byl znám svým odmítavým postojem k tvořící se nadnárodní unii. Záhy po svém nástupu navrhl odložení účinnosti čl. 39 Pařížské dohody, který měl garantovat

---

vojenské capacity. K tomu dále viz BEBR, Gerhard. *European Defence Community And The North Atlantic Alliance*, s. 637 – 657.

³³ LUETHY, Herbert. *France Against Herself and the European Defense Community*. *The Journal of Politics*, roč. 18, č. 2, s. 324 - 334

³⁴ Po úmrtí Iosifa Stalina se Sovětský svaz snažil zlepšit svůj obraz a navrhoval jednání, která měla uklidnit země západní Evropy a snížit napětí na kontinentu. Této, jak již dnes víme, naivní představě nicméně věřili Francouzi. Paříž se snažila oddálit jednání a schválení Pařížské dohody a podmínili další jednání o ní na okamžik, kdy dojde k jednání se Sověty. RUANE, Kevin. *The Rise and Fall of the European Defence Community. Anglo-American Relations and the Crisis of European Defence, 1950-1955*. MACMILLAN PRESS LTD. 2000, s. 39-40.

³⁵ tamtéž

³⁶ KANTER, Aronld, *The European Defense Community in the French National Assembly: A Roll Call Analysis*, *Comparative Politics*, roč. 2, č. 2, s. 203 – 228.

³⁷ RUANE, Kevin. *The Rise and Fall of the European Defence Community. Anglo-American Relations and the Crisis of European Defence, 1950-1955*. MACMILLAN PRESS LTD. 2000, s. 75.

supranacionalitu, a to na osm let. Tento návrh však považovali jak Spojené státy, tak i západní Němci za urážku a zradu.³⁸

Ani jedna ze stran však nechtěla ze svého postoje slevit a Eisenhowera administrativa položila Francii ultimátum. Buď Mendés-France předloží dohodu ke schválení parlamentu, anebo k německém vyzbrojení (tentokrát v rámci Severoatlantické aliance) dojde bez ohledu na Paříž. Francouzský premiér následně po schůzce s Churchillem dohodu skutečně předložil. Nedá se však říct, že by za ní lobboval způsobem, který by mohl vyvrátit argumenty, jež byly představeny výše. Jak již bylo uvedeno, dne 30. srpna 1954 došlo k odmítnutí v poměru 319:264. Většinu, která ji odmítla, tvořili de Gaullisté. Nakonec tedy Francie, která dohoda sama navrhla, ji jako jediná neratifikovala.³⁹

2.2. Bruselský pakt a Západoevropská unie

2.2.1. Bruselský pakt

Po pádu nadnárodního uspořádání evropské obrany, přišly státy západní Evropy s méně ambiciózním, nicméně (alespoň na papíře) realizovatelným plánem. Základem pro integraci v oblasti obrany představoval tzv. Modifikovaný Bruselský pakt ze dne 28. října 1954, kterým se ustanovila Západoevropská unie (dále jen jako „WEU“).⁴⁰ Jak již názvosloví napovídá, tato mezinárodní smlouva je dokumentem přímo navazujícím na Bruselský pakt ze dne 17. března 1948.⁴¹

Podpisem původního paktu došlo ke vzniku tzv. Západní unie (států Beneluxu, Francie a Velké Británie).⁴² Ač byla působnost tohoto paktu širší, její hlavní část představovalo ustanovení o kolektivní obraně. Původní článek IV stanovil, že v případě napadení jedné ze smluvních stran, bude ostatními stranami v souladu s čl. 51 Charty OSN, poskytnuta vojenská a jiná pomoc potřebná pro ochranu takové smluvní strany.⁴³ Toto ustanovení o kolektivní obraně svým pojetím předběhlo i ustanovení čl. V Washingtonské smlouvy (o založení Severoatlantické aliance či NATO), která byla podepsána o rok později. Výše citované

---

³⁸ RUANE, Kevin. *The Rise and Fall of the European Defence Community. Anglo-American Relations and the Crisis of European Defence, 1950-1955.* MACMILLAN PRESS LTD. 2000, s. 93-94.

³⁹ RUANE, Kevin. *The Rise and Fall of the European Defence Community. Anglo-American Relations and the Crisis of European Defence, 1950-1955.* MACMILLAN PRESS LTD. 2000, s. 98.

⁴⁰ Mezinárodní smlouva: Modifikovaný Bruselský pakt ze dne 28. 10. 1954.

⁴¹ Mezinárodní smlouva: Bruselský pakt ze dne 17. 3. 1948.

⁴² TRYBUS, Martin. *European Union Law and Defence Integration.* Hart Publishing. 2005, s. 17.

⁴³ Mezinárodní smlouva: Článek IV Bruselského paktu ze dne 17. 3. 1949.

ustanovení totiž, narozdíl od Washingtonské smlouvy,⁴⁴ výslovně předpokládalo použití vojenské síly k zastavení útoku na jednu ze smluvních stran.

2.2.2. Modifikovaný Bruselský pakt od roku 1954 do roku 1984

Po krachu jednání o vytvoření Evropské obranné unie (viz předchozí podkapitola), byl o několik měsíců později uzavřen tzv. Modifikovaný Bruselský pakt, na jehož základě došlo k vytvoření Západoevropské unie.

Jak již bylo uvedeno výše, nově ustanovená unie západoevropských zemí,⁴⁵ nestála na principu supranacionality, ale akcentovala mezivládní spolupráci jednotlivých zemí. Tato spolupráce se dotýkala jak oblasti ekonomické, tak sociální, zejména však obranné a vojenské.⁴⁶

S jistou dávkou nadsázky se dá říct, že WEU ve všech oblastech, pro které byla založena, doplatila na existenci mezinárodních organizací, které se zrodily v předchozích letech. V oblasti ekonomické a sociální došlo necelé tři roky po podpisu Modifikovaného Bruselského paktu k podpisu Římské smlouvy o založení Evropského hospodářského společenství (dále jen jako „EHS“).⁴⁷ V oblasti obranné a vojenské pak již v roce 1949 došlo k vytvoření Severoatlantické aliance.⁴⁸

Modifikovaný Bruselský pakt proto v čl. IV odst. 2 explicitně uváděl, že „*při provádění této smlouvy budou smluvní strany a všechny orgány vytvořené na základě této smlouvy pracovat v těsné spolupráci s NATO.*“⁴⁹ Vzhledem k faktu, že si byly smluvní strany vědomy závazků členských států vůči Severoatlantické aliance (přičemž některé z těchto smluvních stran byly zároveň členy NATO), bylo ve druhém odstavci paktu zdůrazněno, že „*si smluvní strany jsou vědomy potřeby vyvarovat se duplicity⁵⁰ ozbrojených sil*“ a že „*Rada a Agentura⁵¹ budou ve vojenských otázkách spoléhat na příslušné autority Severoatlantické aliance, které jim budou poskytovat informace a rady.*“⁵²

---

⁴⁴ Mezinárodní smlouva: Článek V Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949.

⁴⁵ Mezi které patřila i Spolková republika Německo a Itálie.

⁴⁶ Viz obsah protokolů připojených k modifikovanému paktu.

⁴⁷ Mezinárodní smlouva: Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25. 3. 1957.

⁴⁸ Mezinárodní smlouva: Washingtonská smlouva ze dne 4. 4. 1949.

⁴⁹ Mezinárodní smlouva: Čl. IV odst. 1) Modifikovaného Bruselského paktu ze dne 28. 10. 1954

⁵⁰ Takový přístup měl mimo jiné za následek, že funkce vojenského plánování v Západoevropské unie po vzniku Nejvyššího velení aliančních sil v Evropě (SHAPE) přestala existovat. To samé pak lze říct i o Unijní Agentuře pro kontrolu nad zbrojením.

⁵¹ Agenturou se v tomto smyslu mělo na mysli Agentura Západoevropské unie pro kontrolu zbrojení, která byla vytvořena na základě dodatečného protokolu č. IV Modifikovaného Bruselského paktu ze dne 28. 10. 1954, s účinností ke dni 6. 5. 1955.

⁵² Mezinárodní smlouva: Čl. IV. Odst. 2) Modifikovaného Bruselského paktu ze dne 28. 10. 1954.

Vzhledem k výše uvedenému byla aktivita WEU velmi limitovaná. Unie prakticky až do roku 1984 byla ve stadiu „hibernace“, byť její orgány jako například Rada nebo Shromáždění měly dle Paktu vyvíjet určitou míru činnosti.⁵³ Tato praktická nefunkčnost, nehledě na to, že se jednalo o jedinou čistě evropskou kolektivní obranu, samotné WEU vynesla přezdívku „Šípková Růženka.“⁵⁴

2.2.3. Modifikovaný Bruselský pakt roku od roku 1984 do Lisabonské smlouvy

Rok 1984 byl nicméně rokem zlomovým⁵⁵ a měl za následek změny v přístupu ke své vlastní obraně, ze kterého těží Evropská unie v rámci své bezpečnostní a obranné politiky dodnes.

Ku příležitosti třicátého výročí založení Západoevropské unie členské státy dne 27. října 1984 podepsaly tzv. Římskou deklaraci.⁵⁶ Poprvé po 30 letech byli na zasedání WEU pozváni nejen ministři zahraničních věcí, ale i ministři obrany.⁵⁷ Jejich pozvání a následné zapojení do struktur unie mělo za cíl zvýšení akceschopnosti. Byli to totiž právě ministři obrany, kteří mohli využít svých pravomocí, znalostí a informovanosti k tomu, aby Západoevropská unie mohla začít plánovat skutečné vojenské zapojení členských států na mezinárodním poli. V bodě 8 deklarace si členské státy vytýčily cíle jako (i) zvýšení kontroly nad vyzbrojováním, (ii) větší příspěvky do vlastní obrany a posílení transatlantických vztahů či třeba (iii) větší zapojení WEU na mezinárodním poli.⁵⁸

Zaprvé, kromě výše uvedených snah uvedených v samotné deklaraci, došlo k větší aktivitě ze strany Rady WEU a ustanovení několika nových pracovních skupin. Zadruhé, členské státy se dále dohodly na koordinaci postupů při vyzbrojování. Zatřetí došlo k ustanovení stálé komise pro zbrojení, která byla vytvořena ve spolupráci se Severoatlantickou aliancí.⁵⁹

---

⁵³ Jednou z pravomocí a povinností Shromáždění WEU bylo podávat výroční zprávy o činnosti organizace. K tomu pak blíže čl. IX Modifikovaného Bruselského paktu.

⁵⁴ JØRGENSEN, Knud Erik. *Sleeping Beauty Is Awake!* *Studia Diplomatica*, roč. 51, č. 1/2, s. 131-149.

⁵⁵ Důvodů lze najít vícero, nicméně tím hlavním byly napjaté vztahy mezi Spojenými státy, které chtěly, aby se evropské mocnosti více podílely na své obraně a zeměmi západní Evropy, které přistupovaly k výdajům na obranu a celkovou akceschopnost poněkud vágně. REES, Wyn. *The Western European Union at the Crossroads: Between Trans-Atlantic Solidarity and European Integration*. *Routledge*. 2019, s. 24-26.

⁵⁶ Mezinárodní smlouva: Římská deklarace ze dne 27. 10. 1984.

⁵⁷ REES, Wyn. *The Western European Union at the Crossroads: Between Trans-Atlantic Solidarity and European Integration*. *Routledge*. 2019, s. 26.

⁵⁸ Mezinárodní smlouva: Bod 8. Římské deklarace ze dne 27. 10. 1984.

⁵⁹ REES, Wyn. *The Western European Union at the Crossroads: Between Trans-Atlantic Solidarity and European Integration*. *Routledge*. 2019, s. 27.

Počátek dynamického rozvoje Evropského společenství podpisem Jednotného evropského aktu⁶⁰ ovlivnil i oblast obranné politiky na evropském kontinentu. Západoevropská unie, do které patřili i členové Evropského společenství, reagovala na ekonomický a politický rozvoj předchůdce EU tzv. Haagskou platformou z roku 1987.⁶¹ V deklaratorních prohlášeních se členské státy WEU přihlásily ke stále těsnější integraci evropských zemí.⁶² Nedělitelnou složkou při vybudování společné obrany stále představoval Modifikovaný Bruselský pakt z roku 1954.⁶³ Obranná politika na evropském kontinentu přitom byla stále považována za nerealizovatelnou bez severoamerických spojenců v rámci Severoatlantické aliance.⁶⁴ Haagská platforma tak položila základ pro budoucí společnou unijní bezpečnostní a obrannou politiku.⁶⁵

Přímo na tuto platformu navazovala tzv. Peterbergská deklarace z roku 1992.^{66,67} Ač tato deklarace členských států WEU měla potenciál dalekosáhle změnit přístup Evropy ke své vlastní obraně, nestalo se tak, o čemž bude pojednáno níže.

Z této deklarace si však lze vzít tři hlavní body. Prvním bodem bylo, že se v souladu s vývojem společné bezpečnostní a obranné politiky byla deklarace Západoevropské unie o tom, že „*WEU bude obranným komponentem Evropské unie, který má posílit evropský pilíř Severoatlantické aliance.*“⁶⁸ Druhým bodem byly tzv. Petersbergské úkoly, které měly členské státy WEU plnit.⁶⁹ Jednalo se o (i) humanitární a záchranné akce, (ii) úkoly související se udržení míru a (iii) úkoly obranných složek v krizovém managementu.⁷⁰ Poslední důležitý bod představovalo postupné rozšiřování WEU o další členské státy. Ty přitom byly tři.

---

⁶⁰ Legislativa ES/EU: Jednotný evropský akt ze dne 17. 2. a 28. 2. 1986, OJ L 169, 29.6.1987, s. 1–28

⁶¹ Mezinárodní smlouva: Platforma evropských bezpečnostních zájmů ze dne 27. 10. 1987.

⁶² „*Připomínáme náš závazek vybudovat Evropskou unii v souladu s Jednotným evropským aktem, který byl podepsán všemi členy Evropského společenství. Jsme přesvědčeni, že vybudování integrované Evropy nebude kompletní do té doby, dokud v ní nebude zakomponována bezpečnost a obrana.*“ Mezinárodní smlouva: Odstavec 2 deklaratorních prohlášení Platformy evropských bezpečnostních zájmů ze dne 27. 10. 1987.

⁶³ Mezinárodní smlouva: Odstavec 3 deklaratorních prohlášení Platformy evropských bezpečnostních zájmů ze dne 27. 10. 1987.

⁶⁴ Mezinárodní smlouva: Odstavec 4 a 5 deklaratorních prohlášení Platformy evropských bezpečnostních zájmů ze dne 27. 10. 1987.

⁶⁵ REES, Wyn. *The Western European Union at the Crossroads: Between Trans-Atlantic Solidarity and European Integration.* Routledge, 2019, s. 30.

⁶⁶ Mezinárodní smlouva: Petersbergská deklarace ze dne 19. 6. 1992.

⁶⁷ Vývoj WEU byl odrazem podepsané dohody Maastrichtské smlouvy ze dne 7. 2. 1992 (s účinností od 1. 11. 1993), kterou došlo k založení Evropské unie stojící na třech pilířích, kdy druhý pilíř představovala společná bezpečnostní a zahraniční politika. Maastrichtská a Amsterodamská smlouva.

⁶⁸ Mezinárodní smlouva: Kapitola II odst. 1 Petersbergské deklarace ze dne 19. 6. 1992.

⁶⁹ Kromě budování dostatečných obranných kapacit v souladu s čl. V Washingtonské smlouvy a čl. V Modifikovaného Bruselského paktu.

⁷⁰ Mezinárodní smlouva: II odst. 4 Petersbergské deklarace ze dne 19. 6. 1992.

První bylo plné členství v Západoevropské unii, které bylo spojeno s převzetím závazku plynoucího z čl. V Modifikovaného Bruselského paktu a všemi dalšími závazky (např. plnění právě Peterbergských úkolů či budování WEU jako obranné pilíře WEU). Druhým statutem bylo pozorování. Tito členové mohli být zváni na jednání, mělo jim být udíleno slovo a v rámci na WEU přenesených pravomocí měli stejná práva a povinnosti jako úplní členové unie. Posledním statutem bylo tzv. asociované členství. Na jeho základě měli takoví členové obdobné pravomoci jako pozorovatelé, s výjimkou neúplného hlasovacího práva při rozhodovacích procesech, kdy tito členové nemohli zablokovat hlasování organizace.⁷¹

Vzhledem k tomu, že obranná operativnost a akceschopnost byla zajišťována Severoatlantickou aliancí, představovalo členství ve WEU z hlediska obranschopnosti a akceschopnosti členství víceméně symbolické a pro nové členy bylo platformou s předstupněm pro vstup do NATO a EU.⁷² Jistou zajímavost nicméně představuje fakt, že se Česká republika stala členem Západoevropské unie až po vstupu do NATO v roce 1999.⁷³

Další vývoj přišel po přijetí Amsterdamské smlouvy⁷⁴, která měla pro následující rozvoj Západoevropské unie zásadní vliv. Důležitý byl v tomto ohledu článek J.7. V odstavci 1 tohoto ustanovení bylo uvedeno, že „*společná zahraniční a bezpečnostní politika zahrnuje všechny otázky týkající se bezpečnosti Unie včetně rozvoje společné obranné politiky v souladu s odstavcem dva tohoto článku, a která může vést k vytvoření společné obrany.*“⁷⁵

Podpisem Amsterdamské smlouvy Unie de facto převzala výše uvedené Petersbergské úkoly⁷⁶ a za tímto účelem mohla využít vojenských a bezpečnostních kapacit, které byly Západoevropskou unií vybudovány.⁷⁷ Na WEU přitom bylo z hlediska Unie a její společné zahraniční a bezpečnostní politiky nahlíženo jako její nedělitelnou část.⁷⁸ Z tohoto důvodu byla členskými státy po podpisu Amsterdamské smlouvy předpokládána jednak těsnější spolupráce

---

⁷¹ Mezinárodní smlouva: Kapitola III bod B) Petersbergské úmluvy ze dne 19. 6. 1992.

⁷² REES, Wyn. The Western European Union at the Crossroads: Between Trans-Atlantic Solidarity and European Integration. *Routledge*. 2019, s. 96-97.

⁷³ CEBECI, Münevver. A DELICATE PROCESS OF PARTICIPATION: The question of participation of WEU Associate Members in decision-making for EU-led Petersberg operations, with special reference to Turkey. *Institute for security studies*. roč. 10, s. 6.

⁷⁴ Legislativa ES/EU: Amsterdamská smlouva ze dne 2. 10. 1997. Úř. věst. C 340, 10.11.1997, s. 1–144.

⁷⁵ Legislativa ES/EU: Článek J.7. odst. 1) Amsterdamské smlouvy ze dne 2. 10. 1997. Úř. věst. C 340, 10.11.1997, s. 12.

⁷⁶ Legislativa ES/EU: Článek J.7. odst. 2) Amsterdamské smlouvy ze dne 2. 10. 1997. Úř. věst. C 340, 10.11.1997, s. 12.

⁷⁷ Legislativa ES/EU: Článek J.7. odst. 1) Amsterdamské smlouvy ze dne 2. 10. 1997. Úř. věst. C 340, 10.11.1997, s. 12.

⁷⁸ tamtéž

s WEU, tak i postupná integrace Západoevropské unie do struktur EU. To vše s přihlédnutím k závazkům, které některé členské státy EU měly vůči Severoatlantické alianci.⁷⁹

Nehledě na poměrně velká očekávání se členské státy nehrnuly do využití nástrojů, které společná zahraniční a bezpečnostní politika nabízela (i ve vztahu k WEU, kterou EU prakticky nevyužívala).⁸⁰ Tento stav měl za následek, že hlavní mocnosti tehdejší EU (Francie a Velká Británie) uzavřeli Deklaraci ze St. Malo.⁸¹ Pro Západoevropskou unii tato deklarace představovala bod obratu a její postupnou marginalizaci. V dané deklaraci se Paříž a Londýn shodli na tom, že je potřeba plnit úkoly společné zahraniční a bezpečnostní politiky prostřednictvím EU ve znění Amsterodamské smlouvy, se zachováním článku o kolektivní obraně dle Modifikovaného Bruselského paktu. Podle těchto zemí měla EU vybudovat své vlastní obranné kapacity (s využitím toho, co již bylo vybudováno v rámci WEU) s přihlédnutím k závazkům, které měly některé členské státy v rámci povinností převzatých z členství v Severoatlantické alianci.⁸²

O rok později došlo k na základě kolínské schůzky Evropské rady⁸³ k dohodě, že jsou členské státy připravené k vybudování krizového managementu EU, čímž dále docházelo k přebírání pravomocí Západoevropské unie.⁸⁴ Na schůzi Evropské rady v Marseille v roce 2000 došlo k přesunutí části organizačních kapacit ze Západoevropské unie na EU.⁸⁵ V průběhu dalších let se přesunuly pravomoci i některých poradních orgánů a agentur.⁸⁶

Tento trend pokračoval i v pozdějších letech. V roce 2003 po přijetí smlouvy z Nice⁸⁷, byla WEU prakticky vypuštěna jako základního pilíře evropské obranné politiky. Rozvoj evropské obrany se tak téměř kompletně přesunul na Evropskou unii.⁸⁸

Poslední zásadní pravomoc (či spíše závazek) představoval v okleštěné Západoevropské unii článek V Modifikovaného Bruselského paktu o kolektivní obranu členských států. Tento

---

⁷⁹ tamtéž

⁸⁰ REES, Wyn. *The Western European Union at the Crossroads: Between Trans-Atlantic Solidarity and European Integration*. Routledge. 2019, s. 116.

⁸¹ Mezinárodní smlouva: Deklarace ze St. Malo ze dne 4. 12. 1998.

⁸² tamtéž

⁸³ Na této schůzce ze dne 3. a 4. června 1999 Evropská rada oficiálně rozhodla, že Petersbergské úkoly budou spadat pod pravomoc Evropské unie. Stejně tak se v odstavci 1 rozhodnutí Evropské rady konstatovalo, že WEU může být jejím rozhodnutím integrována do EU.

⁸⁴ Shaping of a Common Security and Defence Policy. [online]. <https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5388/shaping-of-a-common-security-and-defence-policy-en>

⁸⁵ tamtéž

⁸⁶ tamtéž

⁸⁷ Legislativa EU: Smlouva z Nice ze dne 26. 2. 2001. Úř. věst. C 80, 10.3.2001, s. 1–87.

⁸⁸ tamtéž

poslední závazek se však stal rovněž obsolentním, a to okamžikem přijetí Lisabonské smlouvy. Od jejího přijetí totiž Evropská unie začala disponovat vlastním ustanovením o kolektivní obraně,^{89,90} čímž de facto došlo k vyprázdnění a potřebě existence Západoevropské unie. Ta z rozhodnutí členských států zanikla ke dni 30. 6. 2011.⁹¹

2.3. Evropská obrana po Lisabonu

Jak již bylo uvedeno výše, Evropská unie převzala de facto všechny obranné mechanismy a závazky, které byly přítomny v rámci zaniklé Západoevropské unie. Základ pro společnou evropskou obranu je tak nutné hledat v primárním právu, konkrétně pak ve Smlouvě o EU (v jejím konsolidovaném znění), kapitole druhé (zvláštní ustanovení o společné zahraniční a obranné politice) oddílu druhém (ustanovení o společné bezpečnostní a obranné politice).⁹²

Obranná politika je dle smlouvy o EU nedělitelnou součástí společné zahraniční a bezpečnostní politiky EU.⁹³ Obdobně jako bylo v případě WEU (viz výše) i v případě EU se předpokládá, že za vhodných podmínek a na základě jednomyslného rozhodnutí Evropské rady dojde ke vzniku jednotné společné obrany (nicméně s přihlédnutím k tomu, že některé členské státy Unie jsou zároveň členy NATO).⁹⁴

Jak již rovněž bylo uvedeno výše, Evropská unie de facto po podpisu Amsterodamské smlouvy (a de iure po schůzi Evropské rady v Kolíně v roce 1999) převzala Petersbergské úkoly, které jsou nicméně po přijetí Lisabonské smlouvy rozšířeny mj. o explicitní uvedení možnosti zapojení do přímého vojenského konfliktu.⁹⁵ O zapojení do konfliktu rozhoduje Rada EU (po konzultaci s Vysokým představitelem a Politickým a bezpečnostním výborem).⁹⁶

Dveře větší integraci otevřela Lisabonská smlouva také ustanovením o vytvoření Evropské obranné agentury, která má koordinovat snahy Unie a členských států o dodržování

---

⁸⁹ Legislativa EU: Článek 42 odst. 7 Smlouvy o EU ve znění Lisabonské smlouvy ze dne 13. 12. 2007 (konsolidované znění). Úř. věst. C 306, 17.12.2007, s. 1–271.

⁹⁰ Nutno nicméně podotknout, že v porovnání s čl. V Modifikovaného Bruselského paktu není ustanovení Smlouvy o EU v otázce kolektivní obrany natolik přísné a ponechává na každém členském státu, jaký typ pomoci v případě napadení vybere (z úpravy tedy vypadlo explicitní vyjádření vojenské pomoci).

⁹¹ Mezinárodní smlouva: Prohlášení předsedy stálé rady Západoevropské unie o ukončení Bruselského paktu ze dne 31. 3. 2010.

⁹² Legislativa EU: Článek 42 an. Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13–41.

⁹³ Legislativa EU: Článek 42 odst. 1 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13–41.

⁹⁴ Legislativa EU: Článek 42 odst. 2 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13–41.

⁹⁵ Legislativa EU: Článek 43 odst. 1 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13–41.

⁹⁶ Legislativa EU: Článek 43 odst. 3 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13–41.

závazků, které na sebe členské státy převzaly,⁹⁷ podpoře vojenského výzkumu⁹⁸ a větší harmonizaci v oblasti vojenských akvizic.⁹⁹

Přijetím Lisabonské smlouvy se zároveň předpokládá, že státy, které na tom budou mít zájem a budou disponovat dostatečným kapacitami a standardem, mohou v oblasti obranné politiky spolupracovat nad rámec toho, co v základu stanoví primární právo EU. Jde o tzv. stálou strukturovanou spolupráci dle čl 46 TEU.¹⁰⁰ K té koneckonců došlo na základě rozhodnutí Rady EU dne 11. 12. 2017.¹⁰¹

Posledním zásadním bodem, o kterém už bylo částečně pojednáno výše, je převzetí závazku o kolektivní obraně EU.¹⁰² Předmětné ustanovení říká, že *„pokud se členský stát stane na svém území cílem ozbrojeného napadení, poskytnou mu ostatní členské státy pomoc a podporu všemi prostředky, které jsou v jejich moci, v souladu s článkem 51 Charty Organizace spojených národů. Tím není dotčena zvláštní povaha bezpečnostní a obranné politiky některých členských států.“*

Jde o poměrně viditelný odklon od původního závazku, který představoval (Modifikovaný) Bruselský pakt, který explicitně předpokládal využití ozbrojených sil na obranu napadeného člena. Výše uvedená formulace se zdá být poněkud vágní a přísnější nabízí například Washingtonská smlouva.¹⁰³

2.4. NATO

Závěr této kapitoly bude krátce věnován NATO a uspořádání jeho orgánů nadaných rozhodovací pravomocí. V této podkapitole půjde o kratší nastínění, které bude později popsáno ve větším detailu (zároveň ale v mezích toho, co je účelné pro tento výzkum).

Jak již bylo uvedeno výše, paralelně se vznikem Bruselského paktu došlo k podpisu tzv. Washingtonské smlouvy, kterou se založila Severoatlantická aliance.¹⁰⁴ Smlouva obsahuje

---

⁹⁷ Legislativa EU: Článek 45 odst. 1 písm. a) Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13-41.

⁹⁸ Legislativa EU: Článek 45 odst. 1 písm. d) Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13-41.

⁹⁹ Legislativa EU: Článek 45 odst. 1 písm. b) Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13-41.

¹⁰⁰ Legislativa EU: Článek 46 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13-41.

¹⁰¹ Legislativa EU: Rozhodnutí Rady EU č. (CFSP) 2017/2315 ze dne 11. 12. 2017. Úř. věst. L 331/57.

¹⁰² Legislativa EU: Článek 42 odst. 7 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, s. 13-41.

¹⁰³ Mezinárodní smlouva: Článek 5 Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949.

¹⁰⁴ Mezinárodní smlouva: Washingtonská smlouva ze dne 4. 4. 1949.

pouze čtrnáct článků, z nichž nejdůležitějším je ustanovení o kolektivní obraně, obsažené v čl. V,¹⁰⁵ jež umožňuje sebeobranu členských států v souladu s čl. 51 Charty OSN. Zajímavým faktem je, že od doby přijetí této smlouvy nedošlo ani jednou k úpravě jejího znění (a to ani dodatečnými protokoly).

Za zmínku dále stojí čl. VIII, kterým se stanoví, že žádný členský stát nebude přijímat takové závazky, týkající se působnosti smlouvy o NATO (v civilní i vojenské oblasti), které budou v rozporu s touto smlouvou.¹⁰⁶ Článkem IX pak dochází k vytvoření a výzvě k vytvoření orgánů, které zajistí akceschopnost Aliance. Smlouva výslovně zmiňuje Radu (a orgány, které ke svému fungování potřebuje). Dále se zmiňuje o možnosti vytvoření dalších orgánů, aby došlo k plnění požadavků vyplývajících z ustanovení o kolektivní obraně (tj. čl. V) a dosažení cílů, které smlouva stanoví (tj. čl. III).¹⁰⁷

Jak již byl uvedeno, jediným orgánem NATO, který byl ustanoven přímo zakládající normou, je Rada (označovaná jako Severoatlantická rada nebo zkratka NAC). NAC představuje politicko-vojenský orgán Aliance a je nadán rozhodovací pravomocí.¹⁰⁸ Členy Rady jsou stálí zástupci členských států a Rada se schází minimálně jednou týdně,¹⁰⁹ nicméně jednání se mohou účastnit i zástupci na úrovni ministrů či přímo hlav států.¹¹⁰ Podklady a poradní hlas tvoří výbory a odborné komise. Jde například o Mezinárodní zaměstnance (International Staff), který připravuje odborné podklady při rozhodovací činnosti NAC (čtyři ze sedmi úkolů, které má na starosti jsou přitom čistě vojenského charakteru).¹¹¹

Mezi další významné orgány s rozhodovací pravomocí, které byly ustanoveny na základě zakládající smlouvy (nikoli přímo smlouvou) jsou Vojenský výbor, který vznikl krátce poté, co byla ustanovena Severoatlantická rada (poradní orgán pro NAC a NPG)¹¹² a Skupina pro jaderné plánování známá také pod zkratkou NPG (rozhodovací orgán v případě politiky jaderného vyzbrojení).¹¹³ I tyto orgány mají po ruce různé výbory. Za zmínku stojí například

---

¹⁰⁵ Mezinárodní smlouva: Článek V Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949.

¹⁰⁶ Mezinárodní smlouva: Článek VIII Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949.

¹⁰⁷ Mezinárodní smlouva: Článek IX Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949.

¹⁰⁸ *NATO Handbook*. Brusel. Public Diplomacy Division, 2006, s. 34.

¹⁰⁹ Tamtéž

¹¹⁰ VARLIK, Ali Bilgin. NATO's Military Structure: Change and Continuity. *Journal of Gazi Academic View* . 2020, roč. 13 č. 26, s. 117.

¹¹¹ tamtéž

¹¹² Military Committee. [online]. 25. 8. 2021 [cit. 10. 12. 2021]. Dostupné online na <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49633.htm>

¹¹³ *NATO Handbook*. Brusel. Public Diplomacy Division, 2006, s. 33.

Mezinárodní vojenští zaměstnanci, kteří se specializují na vojenskou analýzu a přípravu podkladů pro Vojenský výbor.^{114,115}

Do roku 2010 byla rovněž aktivní Skupina pro obranné plánování, která byla nicméně rozpuštěna a její působnost byla převzata Radou a Výborem pro obranné politikou a plánování.¹¹⁶

Všechny orgány, které mají rozhodovací pravomoc v rámci Aliance, mají společné to, že se rozhoduje na základě konsensu (tj. není připuštěno většinové hlasování členských států).¹¹⁷ Zároveň je důležité podotknout, že z hlediska právní síly nehraje v NAC roli, jestli bylo rozhodnutí učiněno ministry (či hlavami států), kteří se jednání účastnili anebo členy stálého zastoupení členských států (tj. diplomaty a dalšími příslušnými pověřenými osobami).¹¹⁸

2.5. Částečný závěr

Cílem této kapitoly byl popis vývoje kolektivní obrany na evropském kontinentu. Lze uzavřít, že snahy o nadnárodní pojetí obrany jsou mezi členskými státy přítomny zhruba stejně dlouho jako nadnárodní propojení členských států v oblasti ekonomicko-sociální.

Jak nicméně můžeme vidět, supranacionální pojetí obrany nebylo pro evropské země přijatelné a po téměř 70 let se vývoj v této oblasti nehnul k větší integraci. Stále převažuje mezivládní pojetí obranné a vojenské spolupráce (zejména pak v rámci NATO) s tím, že v posledních letech se začíná velmi vážně mluvit o evropské autonomii v rámci obranné politiky.

V následující kapitole budou popsány vybrané aspekty unijní práva a *acquis* Severoatlantické aliance, jejich podobnost a odlišnost a vliv na vzájemné závazky a jejich potenciální kolizi.

---

¹¹⁴ VARLIK, Ali Bilgin. NATO's Military Structure: Change and Continuity. *Journal of Gazi Academic View* . 2020, roč. 13 č. 26, s. 118.

¹¹⁵ NATO Handbook. Brusel. Public Diplomacy Division, 2006, s. 73.

¹¹⁶ The Defence Planning Committee (Archived). [online]. 11. 11. 2014 [cit. 10. 12. 2021]. Dostupné online na <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49201.htm>

¹¹⁷ NATO Handbook. Brusel. Public Diplomacy Division, 2006, s. 35.

¹¹⁸ NATO Handbook. Brusel. Public Diplomacy Division, 2006, s. 33.

3. Funkční Evropská obranná unie

Předchozí kapitola se věnovala historicko-právnímu kontextu uspořádání společné obrany, a to od počátku 50. let minulého století, až ke dnešním dnům. Stejně tak se částečně dotkla uspořádání Severoatlantické aliance. Před tím, než bude možné přistoupit k popisu jednotlivých závazků, které byly nastíněny v úvodu a hypotéze, je nutné položit samotné základy, na kterých by podle mého názoru mohla budoucí Evropská obranná unie stát. Obranu lze přitom postavit na dvou teoretických základech.

3.1. Demoikratická teorie

První teorii můžeme označit jako tzv. *demoikratická* evropská obranná Unie. Jejím proponentem je například Josef Weinzierl.¹¹⁹ Pojem demoikracie je přitom potřeba odlišovat od pojmu demokracie, byť jde v principu o obdobnou věc. Demoikracie je podle Weinzierla „výkonem demokracie supranacionální entitou“, když tzv. demoi tvoří členské státy dané supranacionální entity. Na druhé straně však stojí demos (lid) a právě ten vykonává demokracii. Ve zkratce tedy jde o demokracii více národů, nikoli národu jednoho.¹²⁰ Takové vymezení přístupu k demokracii v rámci supranacionální mezinárodní organizace má své dalekosáhlé implikace právě i pro výstavbu systému kolektivní obrany.

V první řadě by obrana měla představovat doplňující prvek národních armád, nikoli národní armády „odstraňovat“,¹²¹ což je odmítnutím myšlenky federalizace, o které bude pojednáno níže. Důvodem pro to, aby evropská armáda měla povahu komplementární, nikoli federativní, je dle demoikratické teorie neexistence evropského lidu jako takového (tzv. demos, který by přímo vykonával demokratickou vůli),¹²² což však v principu nevylučuje možnost úzké spolupráce v této oblasti.¹²³

Ve druhé řadě bude taková teorie mít vliv na vynutitelnost a vymahatelnost právních norem. V zásadě by obrana v rámci demoikratického uspořádání měla stát na větší volnosti participujícího státu a jeho rozhodnutí, zdá a jak využije své obranné síly v rámci společné obranné unie. Dle Weinzierla by vznik společné obrany měl proběhnout ve dvou fázích. V první fázi by měl každý členský stát na základě rozhodnutí svého zákonodárského orgánu poskytnout

---

¹¹⁹ WEINZIERL, Josef. An Army of Peoples? A Demoicratic Perspective on a Future European Army. *European Paper*, 2021, roč. 6, č. 2, s. 1049-1073.

¹²⁰ WEINZIERL, An Army of Peoples? A Demoicratic Perspective on a Future European Army, s. 1058.

¹²¹ WEINZIERL, An Army of Peoples? A Demoicratic Perspective on a Future European Army, s. 1061.

¹²² WOLKENSTEIN, Fabio. Democracy, Transnational Partisanship and the EU. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2018, roč. 56, č. 2, s. 284 – 299.

¹²³ WOLKENSTEIN, Democracy, Transnational Partisanship and the EU, s. 285

souhlas s vyčleněním části ozbrojených sil pro potřeby EU. Ve druhé fázi by takové jednotky členského státu přešly pod kontrolu Unie v rámci obranné unie s tím, že by měly být odpovědné přímo volenému orgánu EU, a to v zájmu zachování větší legitimacy obranné unie (v tomto případě Evropskému parlamentu).¹²⁴

Klíčovým prvkem, který by měl odlišovat demoikratické uspořádání obranné unie od níže popisovaného modelu vojensko-politické federace, je princip dobrovolnosti, na kterém by taková obrana byla vystavěna. V zájmu akceschopnosti by při hlasování na Radě a Evropské radě měl být zachován princip jednomyslnosti. V zájmu zachování svrchovanosti každého státu, i toho nejmenšího, jako například Malta či Kypr, by pro každý takový stát měla být zachována možnost „veta“, na základě kterého by se daný stát mohl rozhodnout neparticipovat například na vojenských misích.¹²⁵

Pokud se podíváme do Smlouvy o EU, zjistíme, že takový přístup v podstatě odpovídá tzv. absentujícímu vetu vymezenému v čl. 31 odst. 1 alinea druhá),¹²⁶ kdy členský stát sice nehlasuje pro dané rozhodnutí v Radě EU, nicméně uznává, že takové rozhodnutí je pro něj závazné a musí se zdržet všech kroků, které by byly v rozporu s činností EU dle daného rozhodnutí.

Demoikratická teorie tak v zásadě představuje jakýsi evoluční přístup ke společné obraně v rámci Unie. Na jedné straně je to krok dopředu v další integraci, na straně druhé tu však je přítomen prvek zdrženlivosti a řečení, že jsou to stále pouze státy, které jsou reálnými aktéry v mezinárodním poli a mezinárodním právu, což se odvíjí od politologické teorie politického realismu.

3. 2. Politicko-vojenská federace

S odlišným a „radikálnějším“ přístupem se lze setkat například v případě Jürgena Habermase a autorů, kteří se jeho myšlenkami inspirují. Odkázat přitom lze na velmi kvalitní odborný článek Tomáš Kučery z Univerzity Karlovy.¹²⁷ Ten, vycházejíc z práce právě Habermase, pracuje se dvěma politologickými teoriemi, a sice (geo)politického realismu a (geo)politického konstruktivismu.

---

¹²⁴ WEINZIERL, An Army of Peoples? A Democratic Perspective on a Future European Army, s. 1064.

¹²⁵ WEIZIERL, An Army of Peoples? A Democratic Perspective on a Future European Army, s. 1067

¹²⁶ Legislativa EU: Článek 31 odst. 1 alinea druhá) Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41.

¹²⁷ KUČERA, Tomáš. What European army? Alliance, security community or postnational federation. *International Politics*, roč. 56, č. 3, 2019, s. 321 – 338.

Právě politický konstruktivismus, který předpokládá možnost vzniku dvojí identity Evropana, a to jak jeho identity, která bude spojená s jeho příslušností k národnosti členského státu, tak k identitě unijní.¹²⁸ V takové situaci pak logicky může vzniknout tzv. demos, který chybí v právě demoikratické teorii a dojde tím k překonání onoho nedostatku v demokratické správě společenství. Hlavním Habermasovým argumentem, vycházejícím z konstruktivistické politologické teorie¹²⁹ je obsolentnost přesvědčení, že je to pouze stát, kdo může bránit své území. Naopak podporuje myšlenku výstavby bezpečnostních struktur i na úrovni mezinárodních organizací, které mohou mít pod kontrolou vojenské jednotky,¹³⁰ a to nejen v situaci, kdy jim jsou svěřeny členskými státy pro plnění ad hoc úkolů.¹³¹

Pokud tedy přihlédneme k výše uvedenému, budeme-li vycházet z historického hlediska¹³² a vezmeme v potaz smysl Pařížské smlouvy o vzniku obranné unie z roku 1952 (viz předchozí kapitola), pak lze danou koncepci vymezit jako vojensko-politickou federaci. Taková koncepce předpokládá plnou kontrolu supranacionální entity, tedy Evropské unie, nad ozbrojenými silami členských států Unie¹³³ s výjimkou ponechání části ozbrojených sil členských států pro účely domobrany a zásahů (zejména) na neevropské půdě.¹³⁴

Mimo jiné tento přístup představuje zásadní rozdíl mezi tím, kolik volnosti budou členské státy unie mít v tom, jakým způsobem budou oprávněny nakládat s ozbrojenými složkami, jejichž součástí budou jejich vlastní občané. Zatímco v případě demoikratického uspořádání to budou členské státy, kdo bude mít hlavní slovo v tom kam, kde a jak nasadit své ozbrojené síly, v případě politicko-vojenské federace to bude supranacionální entita, která bude rozhodovat, kam nasadit občany členských států (byť v ní členské státy budou hrát nemalou roli prostřednictvím Rady EU).

---

¹²⁸ KUČERA, Tomáš. What European army? Alliance, security community or postnational federation, s. 331.

¹²⁹ Tamtéž. Podstatou této teorie je přitom jednotná myšlenka (idea), která spojuje členské státy k tomu, aby spolupracovaly a nevnímaly vztahy mezi sebou pouze z pozice síly či jako zero sum game. Na společné myšlenky evropské spolupráce a integrace současně za dodržování základních a univerzálních hodnot je přitom postavená od základu postavena nejen Evropská unie, ale i Organizace spojených národů. Ta v preambuli a úvodních ustanoveních přímo odkazuje na společné ideje spolupráce a mírového uspořádání vztahů.

¹³⁰ Zde je nutné pamatovat na to, že v současné chvíli žádná mezinárodní organizace přímo nedisponuje vojenskými jednotkami, a to ani NATO, které má pouze v případech svěřených mezinárodní smlouvou velení a kontrolu nad těmi silami, které jí jednotlivé členské státy aliance svěří.

¹³¹ KUČERA, Tomáš. What European army? Alliance, security community or postnational federation, s. 334.

¹³² Které je v souladu právě s konstruktivistickou teorií a příklonem k federálnímu uspořádání, o kterém se koneckonců i v samotné Pařížské smlouvě z roku 1952 hovoří, viz předchozí kapitola.

¹³³ Což je zásadní rozdíl oproti demoikratické teorii, která počítá spíše s volnějších spoluprací států, které k tomu projeví svoji vůli.

¹³⁴ Mezinárodní smlouva: Čl. 10 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

3.3. Ustanovení obranné unie

3.3.1. Demoikratická obrana

V první řadě bude nutné říct, že formální ustanovení obranné unie bude do velké míry záviset na tom, z jaké teorie bude takové rozhodnutí vycházet. Demoikratické pojetí obrany bude více odpovídat tomu, co dnes vidíme ve Smlouvě o EU, zejména pak ustanovení čl. 4 odst. 2 poslední věta, kde je řečeno, že „*zejména národní bezpečnost zůstává výhradní odpovědností každého členského státu*“.¹³⁵ Komentářová literatura¹³⁶ k tomuto rovněž odkazuje na rozhodnutí německého ústavního soudu, který stanovil, že žádný členský stát nesmí být nucen participovat na vojenských operacích, kterých se účastnit nechce. Přesun pravomocí k německým jednotkám z německého státu na supranacionální entitu by tak dle soudu byl protiústavním.¹³⁷

Tento přístup nicméně ukazuje na rezervovaný postoj při budování společné obrany a drží se spíše demoikratického pojetí, které by velmi komplikovalo vznik obrany po vzoru Pařížské smlouvy z roku 1952. To bude mít svůj odraz také v tom, jaký procesní postup by byl nutný k vytvoření demoikratické společné obrany. Za zachování základních principů mezivládní spolupráce, s přihlédnutím ke svrchovanosti a suverenitě státu v oblasti obrany, by vznik obrany nebyl podmíněn zásadní a rozsáhlou potřebou reformy primárního práva a postačil by tak zjednodušený postup ve smyslu čl. 48 odst. 6 SEU.^{138,139}

Na základě systematického výkladu dojdeme k závěru, že demoikratická společná obrana nepřepokládá větší odklon od již nyní přítomných principů a hodnot obsažených v primárním právu.

3.3.2. Politicko-vojenská federace

V tomto ohledu pak ustanovení politicko-vojenské federace předpokládá mnohem hlubší změnu primárního práva. Na rozdíl od demoikratického pojetí se bude muset změnit celé hodnotové hledisko, se kterým se bude k evropské obraně přistupovat. V první řadě, jak již bylo uvedeno výše, bude potlačena nenarušitelná role členských států, kterým je vyhrazena výlučná role při ochraně národní bezpečnosti. To bude vyžadovat reformu jak Smlouvy o Fungování

---

¹³⁵ Legislativa EU: Článek 4 odst. 2 poslední věta) Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41.

¹³⁶ BLANKE, Hermann-Josef, MANGIAMELI, Stelio (ed). *The Treaty on European Union (TEU): A Commentary*. Berlin: Springer-Verlag, 2013, s. 1215 (čl. 42 odst. 2 SEU).

¹³⁷ Tamtéž

¹³⁸ Tamtéž

¹³⁹ Zjednodušený postup při přijímání změn primárního práva se přitom dotýká části třetí Smlouvy o fungování EU, tj. týká se vnitřních politik a činnosti Unie.

EU, kde bude muset být rozšířena část třetí o vnitřních politikách Unie, tak i Smlouva o EU, a to jak úvodní ustanovení (například výše zmíněný článek 4 odst. 2 poslední věta), ale i celý oddíl druhý Smlouvy o EU věnující se ustanovením o společné bezpečnosti a obranné politice, která by doznala podstatných změn odklonem od dosavadního mezivládního pojetí v této oblasti.¹⁴⁰

Na rozdíl od demoikratické pojetí, by taková úprava nemohla nastat ve zjednodušeném procesu novelizace primárního práva ve smyslu čl. 48 odst. 6 SEU, tedy přidáním protokolů a dodatků ke stávajícím smlouvám. Rozsáhlá změna paradigmatu, která by vedla de facto k federaci, by musela být připravena řádným legislativním postupem ve smyslu čl. 48 odst. 2 až 5 SEU.¹⁴¹

Změny by musely nastat i v našem ústavním právu. Došlo by k omezení působnosti jak exekutivy, tak zákonodárné moci. Omezila by se dispozice s vlastními vojenskými jednotkami, které by se dostaly pod kontrolu supranacionální entity s tím, že převedení takových pravomocí je umožněno článkem 10a odst. 1 naší Ústavy.¹⁴² Změn by musely doznat i ustanovení o vyslání jednotek České republiky na zahraniční mise či souhlasu s účastí České republiky v mezinárodních obranných blocích.^{143, 144, 145}

3. 4. Navrhovaný model Evropské obrany

3.4.1. Institucionální (strukturální) uspořádání

Tato podkapitola se bude věnovat mnou navrhovanému modelu evropské obrany. Předně chci uvést důvody, které mě vedly k navrhovanému modelu.

Ač považuji demoikratické pojetí obrany za pravděpodobnější, protože více přihlíží k obavám jednotlivých členských států a zároveň jejich suverénní roli v oblasti obrany, nepovažuji tento model za šťastný. Mnohé krize, a ostatně i válka na Ukrajině ukazují, že model mezivládní spolupráce, byť o stupeň povýšený ve smyslu skutečné vojenské spolupráce, by nebyl udržitelným.¹⁴⁶

---

¹⁴⁰ Obranná a bezpečnostní politika by se stala součástí pravomocí, které by vykonávala Evropská unie.

¹⁴¹ Legislativa EU: Článek 48 odst. 2 až 5 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41.

¹⁴² Aktuální znění: čl. 10a odst. 1 zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴³ Aktuální znění: čl. 39 odst. 3 zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁴ Aktuální znění: čl. 43 odst. 3 zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁵ Detailněji o tom bude pojednáno v dalších kapitolách.

¹⁴⁶ Neefektivitu mezivládního pojetí společné zahraniční a bezpečnostní politiky lze ilustrovat například na neschopnosti některých členských států odmítnout přijetí energetického embarga. Vzhledem k tomu, že v této věci

Navrhuji proto vycházet z teorie politicko-vojenské spolupráce s následujícím modelem.

Na základě jednomyslného rozhodnutí Evropské rady, by mělo dojít k ustanovení společné obrany, jak předpokládá čl. 42 odst. 2 alinea první) SEU. Toto rozhodnutí bude následovat poté, co jednotlivé členské státy upraví své ústavní předpisy tak, aby dávaly těmto členským státům možnost poskytnout část či celé ozbrojené síly ve prospěch supranacionální entity.

Vzhledem k tomu, že by měl být striktně dodržován princip nadnárodního prvku, měly by tyto nové jednotky spadat po přímou kontrolu moci výkonné, kterou v EU reprezentuje Evropská komise.¹⁴⁷ Komise by v tomto případě měla mít kontrolu nad prostředky, které budou využity na udržování těchto ozbrojených sil, nad akvizicemi a vývojem vojenských technologií a prováděním vojenských a humanitárních operací.

Paralelně s výkonem „civilně-vojenských“ úkolů by měla být vytvořena struktura velení od té operativní až po nejvyšší. Tyto struktury by měly mít řadu úkolů. K jedním z naprosto prioritních úkolů by mělo patřit velení těmto jednotkám v poli, kontrola jejich připravenosti v rámci společných cvičení a standardizace vojenských postupů při sjednocování „nesourodých“ armád. Druhým podstatným úkolem takové struktury by měla být poradní role pro Radu EU v rámci vytyčení důležitých oblastí vývoje.

Striktní dodržování nadnárodního prvku a federalizace v politické a vojenské oblasti by podle mého názoru měla vést k upozadění role Evropské rady, která představuje spíše mezivládní pojetí spolupráce. Z tohoto důvodu navrhuji odebrání části pravomoci Evropské rady ve smyslu čl. 16 odst. 1 věta druhá) SEU¹⁴⁸, tedy dávání podnětů pro rozvoj a vymezení obecných politických směrů a priorit, naopak by touto pravomocí měla být nadána Rada EU.¹⁴⁹ Hlavními důvody pro takový postup je zejména pružnost¹⁵⁰ tohoto rozhodovacího orgánu a jeho odbornost¹⁵¹ v situacích, kdy je to nutné.

---

je nutná jednomyslnost a zároveň žádný členský stát nevyužil absentujícího veta, je Unie v této oblasti prakticky paralyzovaná.

¹⁴⁷ V rámci Komise by mohla vzniknout pozice komisaře, který by byl de facto „ministrem obrany“. Došlo by tak k oddělení agendy společné zahraniční a bezpečnostní politiky od agendy zabývající se otázkami bezpečnosti a obrany.

¹⁴⁸ Legislativa EU: Článek 15 odst. 1 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41.

¹⁴⁹ Reforma by tedy předpokládala rozšíření čl. 16 odst. 1 SEU.

¹⁵⁰ K zajištění akceschopnosti by tento unijní orgán měl rozhodovat buď na základě kvalifikované většiny, kterou předpokládá čl. 16 odst. 3 SEU ve spojení s čl. 238 SFEU.

¹⁵¹ Zasedat by v závislosti na okolnostech mohli ministři financí členských států, popř. ministři obrany.

Rada EU by teda měla rozhodovat o obecných směrech, kterými by se společná obrana měla ubírat, ale stejně tak přijímat legislativní akty na základě kterých by měla Evropská komise konat. Tyto legislativní akty by měla mít možnost navrhnout a okruh orgánů se zákonodárnou iniciativou by se tak měl rozšířit.

V tomto ohledu jsem se při formulaci svého modelu odklonil od původní úpravy Pařížské smlouvy, pro kterou jedním z úkolů Rady byla koordinace kroků mezi Komisí a vládami jednotlivých členských států dle čl. 39 odst. 1 Pařížské smlouvy, kde tato činnost Rady byla označena za hlavní.¹⁵² Důvodem je obsolentnost takové úpravy, vzhledem k faktu, že činnost Rady EU je přímo spojena s ministry a vládami jednotlivých členských států, ze kterých je Rada tvořena.

S přihlédnutím k tomu, že federativní uspořádání představuje hlubokou míru integrace, neměla by takto ustanovena obranná unie trpět stejnými neduhy, kterými z důvodu demokratického deficitu trpí Unie teď. Proto navrhuji, aby se zvýšil význam role Evropského parlamentu, který by měl být nadán kontrolní, zákonodárnou a rozpočtovou funkcí.

Kontrolní funkce Evropského parlamentu by měla, obdobně jako to bývá v případech národních parlamentů, vyslovit (ne)souhlas s nasazením či vysláním vojenských jednotek Unie na vojenskou misi, popř. omezit její mandát v oblasti, do které by byla vyslána.

V zájmu rozšíření legitimacy Parlamentu, jako jediného přímo voleného orgánu, by tento měl mít možnost zákonodárné iniciativy, kterou je ve stávající Unii nadána pouze Komise.

Parlament by se i nadále měl podílet na vytváření a přijetí rozpočtu a v této oblasti by měl hrát stejně důležitou roli jako Rada EU.¹⁵³ Rozdíl by nicméně měl být v tom, jak velkými finančními prostředky by taková obranná unie měla disponovat, a to vzhledem k faktu, že nyní přijímané rozpočty prakticky nepočítají s výlohami na obranu.¹⁵⁴ Výlohy na obranu přitom budou představovat zřejmě největší samostatnou kapitolu unijního rozpočtu.¹⁵⁵ Potřebnost

---

¹⁵² Mezinárodní smlouva: Čl. 10 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

¹⁵³ *Budgetary powers* [online]. www.europarl.europa.eu. [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné na <<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/powers-and-procedures/budgetary-powers>>

¹⁵⁴ Pro představu, dlouhodobý finanční rámec pro roky 2021 – 2027 je 1 074,3 miliard eur. *Dlouhodobý rozpočet EU na období 2021–2027 a balíček opatření na podporu oživení* [online]. consilium.europa.eu. [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné na <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/>>.

¹⁵⁵ I zde je nutné udělat si představu, jak velké finanční prostředky vlastně dnes členské státy vynakládají na svoji obranu. Dle čísel Evropské komise je to v průměru 1,2% HDP, což představuje zhruba 168,5 miliard eur. *How much do governments spend on defence?* [online]. ec.europa.eu. 27. 8. 2021 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné na <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210827-1>>

nových prostředků bude vyžadovat rozšíření zdrojů, ze kterých EU bude muset čerpat.¹⁵⁶ Lze si proto představit, že nové finanční prostředky budou rovněž poskytovány z členských příspěvků států, které si zařadí příspěvky do společné unijní obrany do samostatné kapitoly státního rozpočtu, která by byla odlišná od kapitoly své vlastní obrany.

3.4.2. Společná armáda

Společná supranacionální armáda by měla obsahovat všechny druhy vojenských jednotek. Od těch pozemních, až po námořní a vzdušné či kosmické síly. Na rozdíl od návrhu Pařížské smlouvy¹⁵⁷ se nedomnívám, že by základní jednotky na úrovni čet či rot měly být tvořeny pouze příslušníky ozbrojených sil jednoho státu. Tento požadavek mohl dávat smysl v 50. letech, kdy jazyková bariéra byla mnohem větší než dnes. Po zkušenostech západních vojáků v bojích z Jugoslávie, Iráku či Afghánistánu však není důvod, aby se oficiálním jazykem nestala například angličtina, která je i tak přítomna například ve strukturách Severoatlantické aliance,¹⁵⁸ s touto aliancí by navíc měla těsně spolupracovat (k tomuto viz níže).

Územní a početní rozmístění jednotek by mělo být v kompetenci Evropské komise, která by tak měla učinit na základě pokynů Rady EU (viz výše k úloze Rady v oblasti vytýčení politik a směřování), příslušné legislativy, doporučení vojenských odborníků a velení jak ze struktur Unie, tak ze struktur Severoatlantické aliance, se kterou by Unie měla těsně spolupracovat.

Rekrutování jednotek by mělo odpovídat jak příslušnému primárnímu a sekundárnímu právu Unie, tak vnitrostátním předpisům, které by měly upravovat podmínky působení českých státních občanů pod přímým velením supranacionální entity.¹⁵⁹

Vojáci samotní by pak měli skládat přísahu směrem k Unii. V tomto ohledu považuji za vhodné převzít ustanovení čl. 16 odst. 2 Pařížské smlouvy,¹⁶⁰ který stanovoval, že mezi největší povinnosti členů Evropské obranné unie patří (a) povinnost lojality vůči unii, (b) podřízení se

---

¹⁵⁶ Mezi zdroje, ze kterých dnes EU financuje svůj rozpočet, patří cla, která se vyberou při importu zboží, daň z přidané hodnoty, které patří do vlastních zdrojů, dále to jsou příspěvky členských států, které jsou založené na hrubém národním důchodu a příspěvku členských států za plastové obaly. *Vlastní zdroje* [online]. [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/revenue/own-resources_cs>

¹⁵⁷ Mezinárodní smlouva: Čl. 68 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

¹⁵⁸ *Frequently asked questions*. nato.int. 15. 6. 2017 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné na <<https://www.nato.int/cps/en/natohq/faq.htm>>

¹⁵⁹ Namátkou lze zmínit třeba trestní zákoník, který v ustanovení § 321 zakazuje občanům České republiky sloužit v cizích ozbrojených službách.

¹⁶⁰ Mezinárodní smlouva: Čl. 16 odst. 2 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

zákonům a pravidlům unie, (c) vždy poslouchat své nadřízené. Zejména bod (b) značí reálnou právní odpovědnost příslušníků unie.¹⁶¹

3.5. Vztahy se Severoatlantickou aliancí

Výše byla popsána zběžná představa o tom, jak by měla být společná obrana vystavěna. Pro úplnost je nicméně nutné nastínit, jak by měl vypadat rámcový vztah mezi politicko-vojenskou federací a Severoatlantickou aliancí.

V tomto ohledu je vývoj od padesátých let vcelku konzistentní. Historicky se již v navrhované smlouvě o obranné unii odkazovalo na to, že závazky z členství v unii nesmí jít na újmu závazkům členských států plynoucích z členství v Severoatlantické alianci.¹⁶² Patří sem například časté konzultace, výkon pravomocí způsobem, který si nebude navzájem odporovat či třeba vzájemná podpora.¹⁶³ Přes tyto proklamace zde byly i hmatatelné závazky. Zmínit lze například čl. 18 odst. 1 Pařížské smlouvy, který přímo odkazoval na podřízenost evropského velení tomu aliančnímu.¹⁶⁴

Obdobný přístup je přítomen i v nynější podobě primárního práva,¹⁶⁵ stejně tak o tom svědčí probíhající vývoj a stále intenzivnější porady a konzultace mezi oběma bloky.^{166,167} Tuto úroveň vztahů navrhuji zachovat i v případě vzniku politicko-vojenské federace.

Ve třech následujících kapitolách budou analyzovány jednotlivé závazky, které dají odpovědi na výzkumné otázky a výše navrhovaný model bude prověřen „na funkčnost“, přičemž hypotéza stanovená z úvodu této práce bude buď potvrzena, anebo vyvrácena.

---

¹⁶¹ EDC zároveň předpokládala trestní odpovědnost za zločiny, které by vojáci mohli páchat, z tohoto důvodu smlouva obsahovala ustanovení o trestání a organizaci soudů (k tomu viz první kapitola).

¹⁶² Mezinárodní smlouva: Protokol obsahující úpravu vztahů mezi Evropskou obrannou unií a Severoatlantickou aliancí ke Smlouvě o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

¹⁶³ Tamtéž

¹⁶⁴ Mezinárodní smlouva: Čl. 18 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

¹⁶⁵ Legislativa EU: Článek 42 odst. 7 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41.

¹⁶⁶ *EU-NATO cooperation – Factsheets* [online]. [eeas.europa.eu](https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-nato-cooperation-factsheets_en). 17. 6. 2020 [cit. 23. 4. 2022]. Dostupné na <https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-nato-cooperation-factsheets_en>

¹⁶⁷ *Relations with the European Union* [online]. www.nato.int. 4. 3. 2022 [cit. 25. 4. 2022]. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49217.htm>

4. Závazky ČR plynoucí z členství obranné unii a NATO

Předchozí kapitola se věnovala výstavbě politicko-vojenské federace v rámci Evropské unie s krátkým náčrtem toho, jak by měly vypadat vztahy Unie a Severoatlantické aliance. Následující kapitola se bude v úvodní části věnovat obecnému popisu právních norem jednotlivých mezinárodních organizací a jejich závaznosti.

4.1. Typy právních norem

4.1.1. Normy Evropské unie

Ačkoli jde jak v případě EU, tak v případě NATO o mezinárodní organizace, jejich normy se kvalitativně velmi odlišují, a to jak ve formě, tak i závaznosti pro jednotlivé členské státy.

Z pohledu obranné unie bude nutné vycházet z ustanovení čl. 2 odst. 1 SFEU, který stanoví, že „svěřují-li v určité Smlouvě Unii výlučnou pravomoc, může pouze Unie vytvářet a přijímat právně závazné akty a členské státy tak mohou činit pouze tehdy, jsou-li k tomu Uní zmocněny nebo provádějí-li akty Unie“. ¹⁶⁸

Obecně lze unijní akty rozdělit na akty primární a akty sekundární.¹⁶⁹ Mezi akty primární patří smlouvy, které zakládají evropské společenství, Smlouva o fungování EU, Smlouva o EU, Listina základních práv EU a základní právní principy.¹⁷⁰

Sekundární akty lze dělit jednak podle toho, jakým způsobem jsou přijaty a jednak podle toho, jaký rozsah mají. Mezi sekundární akty v souladu s čl. 288 SFEU patří nařízení, směrnice, rozhodnutí, doporučení a stanoviska¹⁷¹ a dále v souladu s čl. 290 a 291 SFEU akty delegované a implementační.¹⁷²

---

¹⁶⁸ Legislativa EU: Čl. 2 odst. 1 Smlouvy o fungování EU v konsolidovaném znění ke dni 26. 10. 2012. Úř. věst. C 326, str. 47–390.

¹⁶⁹ Přičemž akty sekundární lze dále dělit dle jejich působnosti a způsobu jejich přijetí.

¹⁷⁰ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. EU LAW: Text, Cases and Materials. 6. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2015. s. 278

¹⁷¹ Legislativa EU: Čl. 288 Smlouvy o fungování EU v konsolidovaném znění ke dni 26. 10. 2012. Úř. věst. C 326, str. 47–390.

¹⁷² Legislativa EU: Čl. 290 a 291 odst. 1 Smlouvy o fungování EU v konsolidovaném znění ke dni 26. 10. 2012. Úř. věst. C 326, str. 47–390.

Obecně je předně nutné říct, že legislativní akty jsou takovými tehdy, pokud jsou přijaty smluvně předepsaným postupem, což představuje odraz principu právního formalismu.¹⁷³ Postup se přitom dělí na řádný a mimořádný.¹⁷⁴

Jak již bylo uvedeno, mezi legislativní akty (tedy akty přijaté řádným nebo mimořádným legislativním procesem) patří i nařízení. To má obecnou působnost a je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.¹⁷⁵ Směrnice je závazná pro členský stát, kterému je určena, je přitom na vnitrostátním orgánu, jakým způsobem ho provede, pokud dosáhne účelu v daném právním aktu stanoveném. Cílem Unie vydávaných směrnic je harmonizace vnitrostátního práva členských států.¹⁷⁶ Rozhodnutí je závazné pro toho, komu je určeno a závazné je přitom v celém svém rozsahu. Na rozdíl od výše uvedených aktů není doporučení závazné.¹⁷⁷

Výše byly zmíněny tzv. delegované a implementační akty. Tyto akty se považují za akty nelegislativní,^{178,179} které však mohou mít obecnou závaznost a mohou rozšiřovat a upravovat obecně závazné právní sekundární předpisy (ne však v podstatných náležitostech daného aktu). V obou případech jde o akty, které patří spíše k moci výkonné, protože zmocňují zejména Evropskou komisi, aby na jejich základě mohla vydávat opatření a rozhodnutí.

Delegované a implementační akty požívají tzv. výhradnosti, což v tomto případě znamená, že pokud je na základě např. nařízení vydán delegovaný akt, nemůže v té samé věci být vydán akt implementační.¹⁸⁰ Ač není úplně jasné, jak přesně tyto akty navzájem odlišovat,¹⁸¹ lze v principu říct, že jejich odlišení spočívá v tom, jakou mírou diskrece je nadána Komisi. V případě aktu delegovaného totiž tento výkonný orgán může vydat nutné opatření na základě svého vlastního posouzení, na druhé straně, pokud jsou například v nařízení stanoveny

---

¹⁷³ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU LAW: Text, Cases and Materials*. s. 271

¹⁷⁴ Legislativa EU: Čl. 289 Smlouvy o fungování EU v konsolidovaném znění ke dni 26. 10. 2012. Úř. věst. C 326, str. 47–390.

¹⁷⁵ Zavazovat přitom může jak fyzické a právnické osoby, tak členské státy, tak přímo unijní instituce. KELLERBAUER, Manuel, KLAMERT, Marcus, TOMKIN, Jonathan (ed.). *Commentary on the EU Treaties and The Charter of Fundamental Rights*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2019, s. 1898 (čl. 288 SFEU).

¹⁷⁶ KELLERBAUER, Manuel, KLAMERT, Marcus, TOMKIN, Jonathan (ed.). *Commentary on the EU Treaties and The Charter of Fundamental Rights*. s. 1899.

¹⁷⁷ Tamtéž

¹⁷⁸ Nenaplňují totiž požadavek právního formalismu, tedy přijetí v řádném nebo mimořádném legislativním procesu.

¹⁷⁹ Byť se někdy označují jako kvazilegislativní akt. KELLERBAUER, Manuel, KLAMERT, Marcus, TOMKIN, Jonathan (ed.). *Commentary on the EU Treaties and The Charter of Fundamental Rights*. s. 2095 (čl. 289-291)

¹⁸⁰ KELLERBAUER, Manuel, KLAMERT, Marcus, TOMKIN, Jonathan (ed.). *Commentary on the EU Treaties and The Charter of Fundamental Rights*. s. 2097 (čl. 289-291)

¹⁸¹ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU LAW: Text, Cases and Materials*. s. 278

podmínky pro vydání implementačního opatření a tyto podmínky budou splněny, pak je povinností Komise takové opatření vydat.¹⁸²

V dnešní právní úpravě primárního práva je rovněž upraveno několik právních aktů, které se týkají společné zahraniční a bezpečnostní politiky a nespádají pod žádný aktů, které byly popsány výše. Tato je obsažena v čl. 25 SEU¹⁸³ a upravuje roli Evropské unie při „vymezování obecných směrů“, „přijímání rozhodnutí vymezujících akce, které má Unie provést, postoj, které má Unie zaujmout“, podrobností při provádění těchto politik a „posilování systematické spolupráce mezi členskými státy při provádění jejich politiky“.

Tato role je přitom dle čl. 26 SEU¹⁸⁴ svěřena Evropské radě, jakožto orgánu, který stojí zejména na mezivládní spolupráci mezi členskými státy. Zde je nicméně nutné zopakovat a odkázat se na předchozí kapitolu. V mém modelu vojensko-politické federace by měla být mezivládní spolupráce de facto vyloučena, a pro vymezení obecných směrů a s tím souvisejících a navazujících právních (legislativních) aktů by mělo být v působnosti Rady EU, která by měla takové směry určovat legislativním aktem ve formě nařízení.

4.1.2. Právní akty Severoatlantické aliance

Účelem této podkapitoly je nastínit zda, jaké a jakým způsobem jsou vydávány právní akty Severoatlantické aliance.

Na rozdíl od Evropské unie Severoatlantická aliance není supranacionální entitou, nýbrž klasickou mezinárodní mezivládní organizací. To nicméně neznamená, že by taková nemohla vydávat právně závazné akty. Koneckonců, jde o zcela běžnou praxi.¹⁸⁵ Podíváme-li se však na Washingtonskou smlouvu, pak zjistíme, že v těch několika málo ustanoveních, s výjimkou článku 10,¹⁸⁶ který upravuje rozhodnutí o pozvání a přijetí nového člena Aliance, nenajdeme žádnou zmínku o legislativních aktech. Znamená to tedy, že NATO samo o sobě nemůže právně závazný akt vydat?

Odpověď na tuto otázku bychom mohli hledat například v Dohodě o statutu NATO, podepsané v Ottawě dne 20. 9. 1951. Dohodě o statutu ozbrojených sil NATO (tzv. NATO

---

¹⁸² KELLERBAUER, Manuel, KLAMERT, Marcus, TOMKIN, Jonathan (ed.). *Commentary on the EU Treaties and The Charter of Fundamental Rights*. s. 2098 (čl. 289-291)

¹⁸³ Legislativa EU: Článek 25 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41.

¹⁸⁴ Legislativa EU: Článek 26 Smlouvy o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41.

¹⁸⁵ Namátkou lze zmínit třeba právně závazná rozhodnutí Charty OSN dle čl. 18. Mezinárodní smlouva: Článek 18 odst. 1 Charty Organizace spojených národů ze dne 26. 6. 1945.

¹⁸⁶ Mezinárodní smlouva: Článek 10 Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949.

SOFA) podepsané v Londýně dne 19. 6. 1951 nebo Protokolu o statutu Mezinárodního vojenského velitelství NATO, podepsané v Paříži dne 28. 8. 1952. Tyto protokoly¹⁸⁷ jsou součástí tzv. čtyř pilířů NATO, kdy základní pilíř stojí na Washingtonské smlouvě a přidané protokoly tvoří druhy a třetí pilíř této mezinárodní organizace.¹⁸⁸ Z tohoto důvodu je nutné se podívat do těchto protokolů a do samotné struktury Severoatlantické aliance. Vzhledem k její spletnosti tak však pro účely této práce nebudu činit v plném rozsahu ale z hlediska toho, jaký a který orgán a jeho rozhodnutí (popř. jim vydaný předpis) je relevantní pro účely tohoto výzkumu. Těmito relevantními kritérii jsou:

- a) určení orgánu, který má na starosti decision-making v rámci Aliance (z hlediska možnosti zapojení do konfliktu a vyslání vojenských jednotek na misi) a rozsah jeho působnosti,
- b) určení orgánu, který má na starosti velení v rámci Aliance a rozsahu jeho působnosti,
- c) určení orgánu, který má na starosti systém společných akvizic v rámci Aliance a rozsah jeho působnosti.

Ve druhé kapitole byla krátce nastíněna struktura Severoatlantické aliance. V rámci tohoto pojednání došlo ke stručnému popisu tzv. Severoatlantické rady (North Atlantic Council neboli NAC). Jde o jediný orgán Aliance, který je výslovně vymezen v zakládajícím textu Washingtonské smlouvy, konkrétně článku IX.¹⁸⁹ Jde zároveň o vrcholný orgán Aliance, kterému jsou podřízeny jak civilní, tak vojenské struktury.¹⁹⁰

Severoatlantická rada je politicko-vojenským orgánem a jako taková rozhoduje de facto o všech záležitostech, které jsou s tím chodem Aliance spojené,¹⁹¹ včetně rozhodnutí o vyslání vojenských jednotek na zahraniční misi či rozhodnutí o aktivaci čl. V o kolektivní obraně. Rozhodování NACu stojí zásadně na principu konsensu s výjimkou výše zmíněného čl. X, kde se vyžaduje jednomyslnost. Tento způsob rozhodování je odrazem principu intergovernmentalismu a respektu k suverenitě každého členského státu Aliance.¹⁹² Na první

---

¹⁸⁷ Je přitom nutné podotknout, že Česká republika je součástí všech těchto protokolů a byla jak rámci programu Partnerství pro mír, tak v rámci podpisu přístupovaných smluv v rámci Severoatlantické aliance.

¹⁸⁸ HEGEDŮS, Zoltán, BUMGARDNER, Sherrod Lewis, PALMER-DEGREVE, Dominique (ed). *Nato Legal Deskbook*, 2. vydání, s. 72-73.

¹⁸⁹ Mezinárodní smlouva: Článek 9 Washingtonské smlouvy ze dne 4. 4. 1949.

¹⁹⁰ MUÑOZ MOSQUERA, Andrés B. The North Atlantic Treaty: Article 9 and NATO's Institutionalization. *Emory International Law Review*, roč. 34, vyd. 0, s. 150 – 151.

¹⁹¹ *North Atlantic Council* [online]. nato.int. 10. října 2017 [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49763.htm>

¹⁹² MUÑOZ MOSQUERA, Andrés B. The North Atlantic Treaty: Article 9 and NATO's Institutionalization, s. 159.

pohled by se mohlo zdát, že takový postup nebude příliš efektivní a že ne vždy půjde konsensu dosáhnout, opak je nicméně pravou. Rada zasedá minimálně jednou týdně¹⁹³ ve složení stálých zástupců, nicméně jakékoli rozhodnutí, které je přijato, má stejnou právní sílu nezávisle na tom, jak vysoké zastoupení členský stát na radě má. Vzhledem k takto častému projednávání záležitostí Aliance, členské státy vědí předem, jaký postoj zaujmají jejich partneři a z tohoto důvodu je samotné rozhodnutí rady spíše formální záležitostí.¹⁹⁴

Již ve druhé kapitole byl krátce zmíněn tzv. Vojenský výbor NATO. Ten na rozdíl od Severoatlantické rady není přímo upraven primární smlouvou¹⁹⁵, to mu nicméně neubírá na důležitosti. Jde o nejvyšší vojenský orgán Aliance rovněž s rozhodovací pravomocí. Cílem tohoto orgánu je stát na pomezí mezi Radou a přímým vojenským (strategickým) velením NATO a poskytovat Radě odborné podklady pro kvalifikované rozhodnutí.¹⁹⁶ Tyto podklady přitom poskytuje formou doporučení, které se taktéž přijímá pomocí konsensu.¹⁹⁷ Kromě těchto podkladů se Vojenský výbor podílí na tvorbě dlouhodobé vojenské strategie, která je následně přijímána radou ve spolupráci s atomovou plánovací skupinou.¹⁹⁸

Vojenský výbor přitom hraje roli nejen v rámci poskytování podkladů pro Severoatlantickou radu a atomovou plánovací skupinu, ale zároveň poskytuje vedení dvěma strategickým velitelstvím Aliance.¹⁹⁹ Tím prvním je Spojenecké operační velitelství (anglicky označované jako ACO), které je umístěno v belgickém Mons (tzv. SHAPE).²⁰⁰ Toto velitelství má na starosti provádění spojeneckých operací poté, co je tak na úrovni rady a později vojenského výboru rozhodnuto. Druhým strategickým velitelstvím je Spojenecké velitelství transformace (anglicky označované jako ACT).²⁰¹ Cílem tohoto velitelství je zvýšení subsidiární podpory ACO při provádění vojenských a dalších operací a příprava podkladů a

---

¹⁹³ V případech zasedání ministrů minimálně dvakrát ročně.

¹⁹⁴ MUÑOZ MOSQUERA, Andrés B. *The North Atlantic Treaty: Article 9 and NATO's Institutionalization*, s. 152.

¹⁹⁵ Byl zformován až několik měsíců po ustanovení NATO. K tomu blíže *Military Committee* [online]. 25. 8. 2021 [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49633.htm>

¹⁹⁶ Tamtéž

¹⁹⁷ Tamtéž

¹⁹⁸ Tamtéž

¹⁹⁹ Tamtéž

²⁰⁰ *The NATO Structure* [online]. Cit. 5. 5. 2022. Dostupné na <[https://shape.nato.int/page11283634/knowning-nato/episodes/the-nato-structure](https://shape.nato.int/page11283634/knowning-nato/episodes/the-nato-structurehttps://shape.nato.int/page11283634/knowning-nato/episodes/the-nato-structure)>

²⁰¹ Tamtéž

strategického směřování pro další operace.²⁰² Obě tato velitelství spadají pod příslušné velení, to první pod tzv. SACEUR, to druhé pod SACT.^{203,204}

Jak v případě ACO, tak v případě ACT přitom bude jejich aktivita a činnost vycházet z rozhodnutí, které bude vydáno Severoatlantickou radou a na jejím základě, a to vzhledem k faktu, že Rada je nejvyšším orgánem Aliance, který rozhoduje o tom, jestli dojde k nasazení Aliančních jednotek (nezávisle na tom, jestli na území některého z členů Aliance či na zahraniční misi mimo území členského státu).

Pro účely této práce je nyní nutné popsat orgán, který stojí za vojenskými akvizicemi a regulací, která byla za tímto účelem přijata. Otázkou akvizic a podpory aliančních členů se zabývá tzv. Agentura NATO pro podporu a zakázky (ang. *The NATO Support and Procurement Agency*, zkráceně NSPA). Jde o agenturu, která vznikla v souladu s čl. IX Washingtonské smlouvy na základě rozhodnutí Severoatlantické rady, přičemž každý člen NATO je zároveň členem této agentury.²⁰⁵ Mezi úkoly agentury patří akvizice a otázky vyzbrojování.²⁰⁶ Pro větší efektivitu práce byla ustanovena odborná komise, tzv. Úřad pro akvizice, plánování a vývoj (ang. *Acquisition, Planning and Development Office*, zkratka APDO).²⁰⁷

NATO nedisponuje vlastními ozbrojenými silami, a proto nemůže provádět nákupy pro ozbrojené síly, jako to běžně dělají členské státy, proto jsou to v první řadě samotné členské státy NATO, které odpovídají za nákupy společných materiálů,²⁰⁸ přičemž NSPA poskytuje potřebné podklady, které členské státy mohou využít při rozhodování o společných nákupech.²⁰⁹

V některých případech, pokud jde o větší zakázky, mohou členské státy přistoupit ke společně financovanému nákupu. V této kategorii společného financování lze zmínit dva typy.

---

²⁰² Tamtéž

²⁰³ Tamtéž

²⁰⁴ Pro úplnost a pouze v poznámkách pod čarou si dovoluji uvést, že tato struktura je mnohem složitější a pouze její popis by mohl vydat na celou diplomovou práci. Pro účely této práce ovšem postačí uvést, že samotné strategická velitelství se dále dělí na velitelství operativní s důstojnickým sborem, ve kterém platí vztahy nadřízenosti a podřízenosti. K tomuto blíže viz *The NATO Structure* [online]. Cit. 5. 5. 2022. Dostupné na <<https://shape.nato.int/page11283634/knowning-nato/episodes/the-nato-structure>>

²⁰⁵ *NATO Support and Procurement Agency*. [online], [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <<https://www.nspa.nato.int/about/life-cycle-management/acquisition>>

²⁰⁶ Tamtéž

²⁰⁷ Tamtéž

²⁰⁸ *Navigating NATO Procurement*. [online]. [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/653378/Navigating_NATO_Procurement.pdf>

²⁰⁹ *NATO Support and Procurement Agency*. [online], [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <<https://www.nspa.nato.int/about/life-cycle-management/acquisition>>

Jde o tzv. společné financování, kdy členské státy přispívají do společného rozpočtu, ze kterého jsou činěny společné nákupy nebo např. o tzv. memorandum of understanding, což jsou situace, kdy se dva a více členských států dohodnou na nákupu určitého typu výzbroje či výstroje.²¹⁰

Zatímco v případě memorandum of understanding jde v podstatě o mezinárodní dohodu mezi členskými státy, které vyjádří vůli ke spolupráci, v případě společných nákupů a akvizic jsou vydávány vnitřní předpisy na úrovni Severoatlantické rady a k tomu odpovídajících agentur a odborných orgánů orgánů.

4.2. Závaznost právních norem

4.2.1. Závaznost právních norem Unie

Tato podkapitola bude nastíněním vztahů mezi právem Evropské unie a členského státu (vč. České republiky). Popsání této problematiky je nezbytné pro porovnání vybraných závazků v páté kapitole této práce.

Již z ustanovení čl. 288 alinea druhá) SFEU se dozvíme, že „*nařízení je závazné v celém rozsahu a přímo použitelné ve všech členských státech.*“²¹¹ Obdobně se lze dívat i na směrnice v alinee třetí stejného ustanovení, které říká, že „*směrnice je závazná pro každý stát, kterému je určena pokud jde o výsledek, jehož má být dosaženo, přičemž volba formy a prostředků se ponechává vnitrostátním orgánům.*“²¹² V tom rozsahu, v jakém smlouva vymezuje ostatní legislativní i nelegislativní právní akty (viz výše) jsou i tyto právně závazné. Nyní je potřeba určit, jakou právní sílu vlastně mají, resp. jaký vztah mají k vnitrostátní právní úpravě.

V tomto ohledu lze čerpat z velmi rozsáhlé rozhodovací praxe Evropského soudního dvora. Zmínit lze například rozhodnutí van Gend & Loos,²¹³ ve kterém ESD deklaroval to, co je již dnes vyjádřeno v primárním právu EU, tedy přímou aplikovatelnost unijního práva bez nutnosti členských států transponovat toto právo do svého právního řádu. Otázkami přímého účinku se dále ESD zabýval v rozsudku Reyners v. Belgie²¹⁴ či Fratelli Variola.²¹⁵ Vzhledem

---

²¹⁰ Tamtéž

²¹¹ Legislativa EU: Čl. 288 alinea druhá) Smlouvy o fungování EU v konsolidovaném znění ke dni 26. 10. 2012. Úř. věst. C 326, str. 47–390.

²¹² Legislativa EU: Čl. 288 alinea třetí) Smlouvy o fungování EU v konsolidovaném znění ke dni 26. 10. 2012. Úř. věst. C 326, str. 47–390.

²¹³ Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 5. února 1963, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Netherlands Inland Revenue Administration, C-26-62.

²¹⁴ Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 1. června 1974, Reyners proti Belgii, C-2/74.

²¹⁵ Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne ze dne 10. října 1973, Fratelli Variola S.p.A. proti Amministrazione italiana delle Finanze.

k účelu této práce považuji za vhodné doplnit, že není nutné řešit vertikální a horizontální efekt stejně jako vymahatelnost těchto unijních regulací přímo vůči subjektům odlišným státu. Důvod je celkem prostý, tato práce upravuje pouze právní úpravu veřejného práva, ze které budou práva a povinnosti vznikat přímo členskými státy.

Stejně jako otázka právní závaznosti, se judikaturou i právní teorií bohatě řešila otázka vztahu unijního práva z hlediska vztahu nadřazenosti. V souvislosti s tím, že již ve výše uvedeném rozsudku van Gend & Loos Evropský soudní dvůr judikoval to, že evropský právní prostor tvoří nový právní řád²¹⁶, který je sice součástí mezinárodního práva veřejného, ale tvoří svébytný celek, který je od běžného mezinárodního práva odlišný. Takové rozhodnutí a následná konstantní judikatura ESD umožnila vytvořit koncepci tzv. nadřazenosti unijního práva nad právem vnitrostátním (tato koncepce nicméně není explicitně v primárním právu vyjádřena, byť se o možnosti ukotvení nadřazenosti unijního práva vážně debatovalo při rozhodování o podobě Lisabonské smlouvy).^{217,218}

Rozlišovat nadřazenost evropského práva nad národním lze ze dvou rovin. V první rovině jde o nadřazenost z perspektivy Evropského soudního dvora. Ten je vyjádřen v rozhodnutí C-106/77 Simmenthal.²¹⁹ V tomto rozhodnutí ESD rozhodl, že národní soudy musí plně aplikovat ustanovení komunitárního práva a v případě, kdy vnitrostátní právní úprava odporuje úpravě komunitárního práva, je povinností národního soudu k těmto ustanovením národního práva nepřihlížet a neaplikovat je. Tento postoj ESD byl následně opakovaně potvrzen například v rozhodnutích C-409/06 (Winner Wetten), C-314/08 Krzysztof Filipiak proti Dyrektor Izby Skarbowej w Poznaniu.

Ve druhé rovině lze nadřazenost unijního práva rozlišovat také z hlediska pohledu členských států, a to zejména úhlu pohledu limitu takové nadřazenosti.²²⁰ Ačkoli v principu členské státy a jejich ústavní soudy přijímají koncept nadřazenosti unijního práva, v některých případech existují výhrady. Jmenovat lze například nálezy Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 50/04 ze dne 8. března 2006, označovaný také jako „*cukerné kvóty*“. V tomto nálezu Ústavní soud

---

²¹⁶ Tento přístup Soudní dvůr následně rozvinul v rozhodnutí Flaminio Costa proti ENEL. Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa proti E.N.E.L., C-6/64.

²¹⁷ CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. EU LAW: Text, Cases and Materials. s. 262.

²¹⁸ V připravované Evropské ústavě, která nakonec byla odmítnuta a byla přijata de facto její obdoba v podobě Lisabonské smlouvy, bylo explicitně vyjádřena nadřazenost evropského práva nad tím národním. K tomu blíže CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. EU LAW: Text, Cases and Materials. s. 265.

²¹⁹ Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 9. března 1978, C-106/77.

²²⁰ Flaminio Costa proti ENEL. Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa proti E.N.E.L., C-6/64.

stanovil, že by působení komunitárního práva mohlo být limitováno pouze v situaci, kdy by toto právo odporovalo tomu, co je považováno za podstatné náležitosti demokratického právního řádu.²²¹

4.2.2. Závaznost právních norem NATO

Na rozdíl od Evropské unie NATO netvoří supranacionální entitu. Z tohoto důvodu bude nutné posuzovat závaznost jeho právních norem z hlediska klasického mezinárodního práva veřejného.

Ze všeho nejdříve je nutné uvést, že v případě závaznosti právních norem mezivládní mezinárodní organizace bude potřeba rozlišovat mezi tím, jestli jde o „primární právo“, tj. zejména zakladatelské právní akty v podobě mezinárodní smlouvy, na jejímž základě byla organizace vytvořena (popř. dodatky a protokol, které mohou upravovat znění primárního práva), anebo jestli jde o právo sekundární, tj. právní akty, které jsou vytvářeny a přijímány orgány mezinárodní organizace.²²²

Zatímco v případě primárního práva je otázka závaznosti poměrně jednoznačná a závaznost pro signatáře jasně závazná (byť v poměrech mezinárodního práva veřejného někdy těžko vynutitelná), otázka sekundárního práva už tak jednoznačná není. Jan Klabbbers ve své publikaci uvádí, že odpověď na otázku závaznosti sekundárního práva je nutné hledat nejdříve v právu primárním.²²³

Jak již bylo uvedeno výše, v případě Washingtonské smlouvy je přímo ustanoven pouze jeden orgán Aliance, a to Severoatlantická rada. Ve smlouvě, která tak představuje primární právo, nicméně nenalezneme žádné ustanovení, které by explicitně zmocnilo tento alianční orgán k přijímání legislativních aktů. Zkoumání právní závaznosti aktů bude nutné hledat nepřímou.

Jak ve své publikaci uvádí Klabbbers,²²⁴ k tomu, abychom mohli dovozovat právní závaznost norem, je nutné zjistit, jestli orgány mezinárodní organizace mají mandát k tomu, aby právní akt vůbec mohly vydat. V případě NATO je situace poměrně jednoznačná. Severoatlantická rada je nejvyšším rozhodovacím orgánem Aliance a již bylo uvedeno výše,

---

²²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04

²²² V připravované Evropské ústavě, která nakonec byla odmítnuta a byla přijata de facto její obdoba v podobě Lisabonské smlouvy, bylo explicitně vyjádřena nadřazenost evropského práva nad tím národním. K tomu blíže CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Grainne. *EU LAW: Text, Cases and Materials*. s. 265.

²²³ KLABBERS, Jan. *An Introduction to International Institutional Law*. Cambridge: Cambridge University Press. 2002, s. 220.

²²⁴ Tamtéž

rozhoduje de facto o všech civilních i vojenských záležitostech NATO. Z čl. IX Washingtonské smlouvy ji navíc plyne oprávnění ustanovit další orgány organizace. V souladu s tímto ustanovením byly dle Ottawského a Londýnské protokolu (viz výše) ustanoveny civilní a vojenské struktury aliance (včetně Vojenského výboru, který je rovněž nadán rozhodovací pravomocí (k tomuto rovněž viz výše).

Pokud jak rada, tak výbor mají mandát a rozhodovací pravomoc, lze uzavřít, že jejich akty jsou právně závazné? Takový závěr by byl předčasný. Aby bylo možné říct, že ano, je nutné posoudit povahu daného aktu. V obecně rovině, jak uvádí Klabbers,²²⁵ jsou rozhodnutí orgánů spíše právně nezávazné povahy, pokud v primárním právu není uveden opak. To nicméně neznamená, že i rozhodnutí obou výše uvedených jsou právně nezávazné. Zde totiž hraje roli to, jakým způsobem jsou přijímány. Zatímco v případech většinového hlasování, které je například na Valném shromáždění OSN, lze mluvit spíše o nezávaznosti, v případech, kdy se rozhoduje jednomyslností a konsenzem, je situace odlišná.

Klabbers se sice staví poněkud rezervovaně k otázce konsenzuálního hlasování a pochybuje o možnosti menších států svobodně vyjádřit svoji vůli kvůli síle států větších, v otázce jednomyslnosti dovozuje, že pokud dojde k přijetí rozhodnutí právě na jejím základě, je takový právní akt pro členské státy právně závazný.²²⁶ Klabbersem vyjádřené obavy v případě konsenzuálního hlasování jsou nicméně v případě NATO neodůvodněné. Jak již bylo uvedeno výše, členské státy o svých rozhodnutích vůbec nehlasují, konzultují svoji činnost na týdenní bázi a nezávisle na úrovni reprezentanta mají vyjádřené postoje stejnou sílu. Z tohoto důvodu je proto vhodné přistupovat k otázce rozhodnutí rady a vojenského výboru obdobně jako k jednomyslnému hlasování a z tohoto důvodu považovat taková rozhodnutí za právně závazná.²²⁷

Otázka společných akvizic vyžaduje poněkud odlišný přístup, protože právní akty, které se jí dotýkají mají dva odlišné charaktery. V první řadě byla zmíněna tzv. memoranda. Jde de facto o mezinárodní dohody členských států NATO o tom, že budou postupovat společně při nákupu toho či onoho druhu vybavení (namátkou lze zmínit třeba letouny vybavené radary pro včasné varování tzv. AWACS).²²⁸ V případě memorand je situace poněkud komplikovanější, protože ne vždy lze bez dalšího říct, jestli strany mají v úmyslu se právně zavázat či jde pouze

---

²²⁵ KLABBERS, Jan. *An Introduction to International Institutional Law*, s. 227 - 228

²²⁶ Tamtéž

²²⁷ Koneckonců, členský stát v takové případě nebude nikdy zavázán k ničemu, k čemuž by sám nedal souhlas.

²²⁸ *NATO Support and Procurement Agency*. [online], [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <<https://www.nspa.nato.int/about/life-cycle-management/acquisition>>

o prohlášení o další spolupráci. Z tohoto důvodu bude u memorand vždy záležet na vůli jejích signatářů.

V případě vnitřních předpisů je nutné říct, že již z povahy vyplývá, že tato pravidla budou zavazující zejména pro organizaci samotnou.²²⁹ Alianční agentury obecně tak budou zavázané postupovat dle těch pravidel, které stanoví Severoatlantická rada jako nejvyšší orgán NATO. Je to dáno primárně požadavky na transparentnost a efektivní nakládání s finančními prostředky.

4.3. Částečný závěr

Vzhledem k tomu, že evropská obranná unie bude představovat federalizovaný prvek EU, lze na ní bez problémů vztahovat legislativní i nelegislativní postupy, které jsou upraveny v primárním právu Evropské unie. To v důsledku znamená, že zde budou platit jak postupy, kterými se bude přijímat legislativa a rozhodnutí, ale i principy přímé aplikovatelnosti takových aktů a nadřazenost unijního práva nad právem vnitrostátním.

Otázka vydávání právních aktů a jejich závaznosti v rámci NATO je poněkud komplikovanější. Lze nicméně uzavřít, že vzhledem k odlišnému pojetí Severoatlantické aliance jako mezivládní organizace, bude dána větší rozmanitost právních aktů. Pro účely této diplomové práce byly zkoumány pouze rozhodnutí Severoatlantické rady a Vojenského výboru, které mohou vydávat rozhodnutí na základě konsensu a vnitřních předpisů, které upravují otázku společných akvizic. Ve všech případech tyto právní akty budou mít právní závaznost pro její členy a v případě akvizic zejména pro ty orgány NATO, na které tyto procesní a organizační normy dopadají.

---

²²⁹ KLABBERS, Jan. *An Introduction to International Institutional Law*, s. 220 - 221

5. Komparace vybraných závazků

Následující kapitola se bude věnovat komparaci vybraných závazků, které budou vyplývat z členství v evropské obranné unie dle modelu popsaného v kapitole třetí a závazkům, které budou plynout členským státům z důvodu jejich členství v Severoatlantické alianci.

5.1. Vyslání vojenských jednotek do zahraničí

V kontextu dnešní válečné situace na Ukrajině, k válce v Libyi či válkám v Iráku a Afghánistánu jsou otázky toho, jak, kdy a kam vyslat své vojáky důležité a aktuální a jsou řešeny jak na úrovni bilaterální spolupráce mezi jednotlivými státy, tak úrovni mezinárodních organizací typu NATO a Evropské unie.

Co by se nicméně stalo, kdyby se zájmy obranné unie a NATO staly natolik odlišnými, že by se rozcházely v tom, jaké jednotky nasadit, kde je nasadit a nasadit-li je vůbec. Otázka je to samozřejmě hypotetická a pokud budou strany přihlížet k tomu, co samy deklarují,^{230, 231} tj. strategická spolupráce a vzájemné přibližování v oblasti bezpečnosti, nemělo by nějakému sporu vůbec dojít. V minulosti jsme se však mohli zejména z úst francouzského prezidenta dočíst, že NATO je obsolentní, prakticky nefunkční a EU musí myslet na vlastní autonomii.²³²

V následující podkapitole bych proto chtěl prověřit funkčnost představeného modelu v podmínkách, kdy se zájmy obou organizací budou extrémně rozcházet. Představme si proto čistě hypotetickou situaci, kdy vznikne ozbrojený konflikt mezi členským státem Unie a členským státem NATO, který zároveň nebude členským státem Unie. Příslušné orgány Unie ve smyslu čl. 288 SFEU rozhodnou o nasazení svých ozbrojených jednotek v členském státu NATO a tím aktivací ustanovení čl. 42 odst. 7 SEU o kolektivní obraně.²³³ Během probíhajícího konfliktu bude napaden tento členský stát NATO nečlenským státem Unie a NATO. Tento členský stát NATO aktivuje článek V Washingtonské smlouvy o kolektivní obraně a Severoatlantická rada bude muset hlasovat.

Tím se dostaneme do situace, kdy Unie bude nasazovat jednotky poskytnuté členskými státy a ve většině případů i členy NATO a zároveň bude muset Severoatlantická rada muset

---

²³⁰ Unijní *strategický kompas*. [online]. 24. března. 2022 [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf>

²³¹ *Společná deklarace předsedy Evropské rady, předsedy Evropské komise a Generálního tajemníka Severoatlantické aliance*. [online]. 8. července 2016 [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm>

²³² *Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead*. [online]. 7. listopadu 2019 [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <<https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>>

²³³ V souladu s čl. 51 Charty OSN.

rozhodnout o vojenské pomoci v rámci kolektivní obrany Aliance. Čistě hypoteticky si proto představme situaci, kdy na popud nejsilnějšího člena a zájmu zachování funkčnosti Aliance dojde k odhlasování o vojenské pomoci v rámci kolektivní obrany. Ač je taková situace málo pravděpodobná a bavíme se zde o hypotetické rovině, lze na ní názorně otestovat fungování modelu politicko-vojenské federace.

Jak již bylo uvedeno v kapitole třetí, evropská obranná unie vznikne rozhodnutím členských států EU, kteří na takové obraně budou chtít participovat. Na rozdíl od demoikratického modelu však nepůjde o mezivládní spolupráci, kdy vojenské jednotky sice budou poskytovány EU, ale stále budou pod velením členského státu, nýbrž dojde k situaci, kdy to bude Unie, která bude udržovat, zásobovat a velet daným jednotkám, jako kdyby jim velel přímo členský stát.

Pokud tedy obranná unie rozhodne o nasazení svých sil na území svého členského státu, bude v tomto mít „volnou ruku“²³⁴ a zásadně nebude vyžadován souhlas členských států, jejichž státními příslušníky by takto nasazení vojáci byli.

Ve srovnání s tímto je proces nasazení aliančních sil NATO odlišný. Pokud dojde k aktivaci článku V, musí každý členský stát (Českou republiku nevyjímaje) žádat svůj národní parlament o schválení nasazení jednotek na zahraniční misi, a to v souladu se svojí ústavou.²³⁵

Ačkoli by z politického i vojenského hlediska byla tato situace jen těžko představitelná, až extrémní, z hlediska právního by to v zásadě nemuselo představovat problém. Mezi Unii a NATO, potažmo Českou republikou, by ve výše popsaném případě žádná právní třecí plocha, protože by dané struktury stály paralelně vedle sebe. Evropská obranná unie by zkrátka působila v členském státu EU a alianční jednotky NATO by se nasadily na území nečlenského státu EU, aniž by se musela řešit jakákoli kolize.

Mohla by však nastat situace, ve které by mohlo dojít ke skutečné kolizi závazků, které by Česká republika vůči oběma zmíněným organizacím v otázce nasazení ozbrojených sil měla? Dle mého názoru je taková pravděpodobnost rovna téměř nule.

Důvodů je pro to hned několik. V první řadě, jak již bylo uvedeno, jsou síly obranné unie odděleny ozbrojených sil členského státu. Ve druhé řadě je prakticky nemožné, aby

---

²³⁴ Tato „volná ruka“ nicméně bude vždy záviset na příslušné většině v Radě EU a Evropském parlamentu.

²³⁵ V případě České republiky by muselo být přijato usnesení s nadpoloviční většinou hlasů členů obou komor Parlamentu ve smyslu čl. 39 odst. 3, zák. č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů.

členský stát, který bude hlasovat či bude přehlasován²³⁶ hlasoval v jiné organizaci tak, aby to bylo v rozporu s rozhodnutím Unie. Ve třetí řadě bude Unie vzhledem k politicko-právnímu vývoji muset respektovat závazky členských států NATO a vyhnout se střetům, jež by obě organizace dostaly do vzájemného konfliktu. Ve čtvrté řadě nelze ani v hypotetické rovině dovozovat situaci, kdy by se členský stát rozhodl nasadit své ozbrojené složky proti organizaci jejímž členem jsou jeho vlastní státní příslušníci.

Nicméně pro úplnost a vyvrácení možných pochybností chci uvést následující příklad. Představme si situaci, ve které je členský stát EU, který zároveň nebude členským státem NATO (například Finsko), bude napaden členským státem NATO, který zároveň nebude členským státem EU (například Turecko). V případě napadení Finska by obranná unie hlasovala o aktivaci článku o kolektivní obraně. V této situaci, by tak unie rozhodovala o nasazeních svých vlastních ozbrojených sil na ochranu jednoho ze svých členů. Z pohledu NATO by však nebylo možné aktivovat čl. V NATO, protože tento článek je určen pro potřeby obrany, nikoli útočné války.

Pokud bychom situaci otočili a Finsko napadlo Turecko, potom bychom se dostali do situace, kdy by právě unie nemohla hlasovat o aktivaci článku o kolektivní obraně, protože by svým útokem podporovala útočnou válku, což by, z právního hlediska a znění článku o kolektivní obraně, nebylo možné.

Závěrem této podkapitoly chci uvést, že politicko-vojenský vývoj a s ním spojené právní důsledky samozřejmě nelze předem predikovat, koneckonců i stálý člen Rady bezpečnosti OSN je schopný pošlapat Chartu OSN a porušit princip pokojného řešení sporů a principu územní celistvosti jiného členského státu OSN, nicméně aby došlo ke konfliktu závazků v oblasti vyslání ozbrojených sil mezi evropskou obrannou unií, jejímž členem by Česká republika byla, a Severoatlantickou aliancí, jejímž členem Česká republika je, muselo by zákonitě dojít ke střetu mezi unií a členem Aliance. V takovém případě by nicméně došlo k politickému, vojenskému a právnímu vyprázdnění jedné z organizací a vzhledem k supranacionální povaze unie a de facto federalizaci, aby se tak zřejmě stalo na úkor mezivládního NATO.

5.2. Vojenské velení a uposlechnutí rozkazů

Jak bylo názorně přiblíženo v podkapitole 5.1., ani v případě hypotetického (a dost extrémního scénáře) by nedošlo ke střetu závazků o vyslání ozbrojených sil obou organizací.

---

²³⁶ A pro který bude legislativní akt právně závazný

Z tohoto důvodu proto odpadá de facto nutnost zkoumat to, pod čí velení by vlastně Česká republika a česká armáda spadaly.

Každá z organizací by měla vlastní vojenskou strukturu a své ozbrojené síly. Z tohoto důvodu (jak již bylo uvedeno v kapitole třetí a čtvrté), by i každá z organizací měla své vlastní vojenské velení, které by nebylo jedno na druhém nijak závislé.²³⁷

5.3. Společné akvizice

Model představený ve třetí kapitole počítá s vytvořením vlastního obranného rozpočtu. Vzhledem k tomu, že unie bude disponovat vlastními ozbrojenými silami bude otázky nákupů vojenské vybavení řešit Evropská komise na pokyny a dle příslušných legislativních opatření Rady a Evropské parlamentu, obdobně jako to v případě České republiky řeší vláda, resp. jednotlivá ministerstva na základě příslušných právních norem.

Ani v tomto ohledu proto nevzniknou konflikty závažků. Jak bylo navrženo ve třetí kapitole, Evropská obranná unie by měla být financována z vlastního rozpočtu, který bude závislý na příspěvcích členských států. Na druhé straně Česká republika bude řešit svoji výzbroj prostřednictvím samostatných nákupů, které budou odpovídat příslušným standardům NATO, popř. se připojí k některých z memorand či nákupům prostřednictvím severoatlantické agentury.

---

²³⁷ Byť si samozřejmě lze představit velkou míru spolupráce či dokonce integrace, která by obě tyto organizace spojovala v rámci společného strategického postupu.

6. Závěr

6.1. Hypotéza a výzkumné otázky

V úvodní kapitole této diplomové práce byla stanovena následující hypotéza:

„Vytvořením společné obranné unie členských států EU dojde k omezení akceschopnosti Severoatlantické aliance. Duplikace právních a finančních závazků paralyzuje NATO ve výkonu stanovených funkcí a bez reformy přivede k jeho obsolentnosti“.

Na první pohled by se tak mohlo zdát, že z právního hlediska by vytvoření druhé obranné struktury na evropském kontinentu, muselo logicky vést i k duplikaci právních závazků členských států. V průběhu výzkumu a po navržení modelu obranné unie, která zčásti vychází z ustanovení Pařížské smlouvy z roku 1952 a zčásti z konstruktivistického modelu uspořádání společné obrany, se však ukázalo tato hypotéza nemůže být potvrzena. Toto potvrzují i odpovědi na výzkumné otázky.

Jakým způsobem bude ustanovena Evropská obranná unie a jakým způsobem bylo ustanoveno NATO?

Odpověď na tuto otázku byla poskytnuta ve druhé a zejména pak třetí kapitole. Evropská obranná unie by byla logickým a federativním pokračováním dosavadního vývoje Evropské unie a naplnila by tak představy „otců zakladatelů“ evropských společenství. Založena by byla na základě rozhodnutí členských států EU. Kvalitativně by se tak odlišovala od Severoatlantické aliance, která představuje klasickou mezivládní mezinárodní organizaci.

Jaká je působnost orgánů Evropské obranné unie a NATO?

Touto otázkou jsem se snažil nalézt odpověď na to, jakým způsobem dané organizace fungují či by mohly fungovat. V zásadě na ní lze odpovědět tak, že v NATO je pouze jeden orgán, který rozhoduje o veškerých záležitostech Aliance, a to jak v oblasti civilní, tak v oblasti vojenské.

Obranná unie je v tomto směru odlišná. Vzhledem k federativnímu pojetí zde existuje soudní kontrola i systém brzd a protiváh. Budou zde orgány zákonodárné, které budou tvořit potřebnou legislativu (Rada EU a Evropský parlament), ale i orgán moci výkonné (Evropská komise) i soudní (Evropský soudní dvůr). Působnost těchto orgánů bude rovněž zahrnovat vše, co je nutné pro naplnění účelu evropské obranné unie. Od potřebné legislativy, po nakládání s finančními prostředky, až po vytvoření potřebné vojensko-velitelské struktury.

Třetí otázka byla položena následovně:

Jakým způsobem rozhodují orgány Evropské obranné unie a NATO a jakou závaznost mají normy vydané těmito orgány?

Odpověď na tuto otázku vyžadovala analýzu povahy orgánů obou organizací a právních norem. Lze říct, že povaha decision-makingu orgánů Evropské obranné unie a NATO se značně liší, a to kvůli povaze samotných organizací.

Zatímco orgány Evropské obranné unie představují orgány supranacionálního až federativního celku, Severoatlantická rada a Vojenský výbor jsou součástí mezivládního pojetí organizace. Proto byl nutný i odlišný přístup k posouzení závaznosti právních norem. Zatímco v případě unie jsou tyto normy přímo aplikovatelné a nadřazené vnitrostátnímu právu, u norem NATO to nebylo tak jednoznačné. V případě Severoatlantické aliance bylo nutné zkoumat, jestli primární právo deleguje na některý z orgánů pravomoc vydávat právně závazné akty. Zároveň bylo nutné zkoumat, jakým způsobem tyto orgány rozhodují, aby následně bylo možné potvrdit, že i v případě aliance budou tyto normy mít závaznou povahu.

Čtvrtá otázka zněla následovně:

Mohou mezi závazky plynoucí z členství Evropské obranné unie a NATO vznikat konflikty?

Odpověď na tuto otázku byla poměrně překvapivá. Nehledě na to, že mnozí členové NATO budou zároveň i členy Evropské obranné unie, budou síly obou organizací oddělené a prakticky budou stát separátně. Nehledě na ideovou a politickou blízkost na sebe formálně nebudou organizace nijak navázány. Jinou otázku samozřejmě může představovat ta politická (viz výše), nicméně ta přesahuje výzkum této diplomové práce.

Závěrečná výzkumná otázka byla položena pro případy, kdy výzkum prokáže, že v rámci vybraných závazků vzniknou třecí plochy a bude nutné navrhnout řešení pro jejich odstranění. Nicméně vzhledem k faktu, že mezi vybranými právními závazky v hypotetické a představitelné rovině není střet, nemůže být nabízeno ani řešení.

6.1. Návrh dalšího výzkumu

Tato diplomová práce byla jedním z příspěvků do odborné diskuze o tom, jak by mohla vypadat federalizovaná evropská obrana a jaký by měla vliv na Severoatlantickou alianci. Výzkum ukázal, že minimálně v otázce vybraných právních závazků není dána třecí plocha,

kteřá by vyřadovala návrhy jejich odstranění. Ač se na první pohled zdá, že z právního hlediska taková obrana může být funkční, navrhuje se další a podrobnější výzkum v následujících oblastech.

V první řadě by mělo dojít k podrobnějšímu popisu možného funkčního modelu Evropské obranné unie, která bude postavena na základě konstruktivistické politologické teorie. Politologická proměnná by zde měla hrát větší roli, než jaká byla nastíněna v této práci. Takový přístup je nutný pro pochopení ideologických základů a hlubší pochopení důvodů pro ustanovení federalizované obrany.

Dále se navrhuje podrobnější popis jak orgánů federalizované obrany, tak způsob jejich rozhodování, a zejména pak vliv na vnitrostátní legislativu (otázky státního obranného rozpočtu, odpovědnosti za službu v jiných než českých ozbrojených silách, status evropských ozbrojených sil a pobyt na území České republiky).

Další výzkumné práce by se tak mohly zabývat teoretickým modelem federalizovaných evropských obranných sil a posunout debatu směrem od teoretických základů k praktické aplikovatelnosti a nastínit možnou reformu Severoatlantické aliance, která by otevřela dveře pro členství právě pro budoucí federalizovanou unii.

Bibliografie

Monografie

CRAIG, Paul, DE BÚRCA, Gráinne. *EU LAW: Text, Cases and Materials*. 6. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2015. s. 1159

HEGEDÜS, Zoltán, BUMGARDNER, Sherrod Lewis, PALMER-DEGREVE, Dominique (ed). *Nato Legal Deskbook*, 2. vydání, s. 348

KLABBERS, Jan. *An Introduction to International Institutional Law*. Cambridge: Cambridge University Press. 2002, s. 492

NATO Handbook. Brusel. Public Diplomacy Division, 2006, str. 377

TRYBUS, Martin. *European Union Law and Defence Integration*. Hart Publishing. 2005, s. 407

REES, Wyn. *The Western European Union at the Crossroads: Between Trans-Atlantic Solidarity and European Integration*. Routledge. 2019, s. 168

RUANE, Kevin. *The Rise and Fall of the European Defence Community*. THE MACMILLAN PRESS LTD. 2000. s. 252

Komentáře a sborníky

BLANKE, Hermann-Josef, MANGIAMELI, Stelio (ed). *The Treaty on European Union (TEU): A Commentary*. Berlin: Springer-Verlag, 2013, s. 1215.

KELLERBAUER, Manuel, KLAMERT, Marcus, TOMKIN, Jonathan (ed.). *Commentary on the EU Treaties and The Charter of Fundamental Rights*. 1. vydání. Oxford: Oxford University Press, 2019, s. 1898.

Odborné časopisy

BEHR, Gerhard. European Defence Community And The North Atlantic Alliance, *The George Washington Law Review*, roč. 22, č. 6, str. 637 – 657

BEHR, Gerhard. The European Defence Community and the Western European Union: An Agonizing Dilemma, *Stanford Law Review*, roč. 7, č. 2, str. 169 – 236

CEBECI, Münevver. A DELICATE PROCESS OF PARTICIPATION: The question of participation of WEU Associate Members in decision-making for EU-led Petersberg operations, with special reference to Turkey. *Institute for security studies*. roč. 10, str. 6

JØRGENSEN, Knud Erik. Sleeping Beauty Is Awake! *Studia Diplomatica*, roč. 51, č. 1/2, str. 131-149

KANTER, Aronld, The European Defense Community in the French National Assembly: A Roll Call Analysis, *Comparative Politics*, roč. 2, č. 2, str. 203 – 228

KUČERA, Tomáš. What European army? Alliance, security community or postnational federation. *International Politics*, roč. 56, č. 3, 2019, s. 321 – 338

KUNZ, L. Josef. Treaty on Establishing the European Defense Community. *The American Journal of International Law*, roč. 47, č. 2, str. 275 – 281

LUETHY, Herbert. France Against Herself and the European Defense Community. *The Journal of Politics*, roč. 18, č. 2, str. 324 – 334

MUÑOZ MOSQUERA, Andrés B. The North Atlantic Treaty: Article 9 and NATO's Institutionalization. *Emory International Law Review*, roč. 34, vyd. 0, s. 149-163

ROLIN, Henri a kol. The European Defence Community, *Problems of Public and Private International Law*, roč. 38, str. 4 – 24

VARLIK, Ali Bilgin. NATO's Military Structure: Change and Continuity. *Journal of Gazi Academic View* . 2020, roč. 13 č. 26, str. 113-134.

WEINZIERL, Josef. An Army of Peoples? A Demoiocratic Perspective on a Future European Army. *European Paper*, 2021, roč. 6, č. 2, s. 1049-1073

WOLKENSTEIN, Fabio. Demoiocracy, Transnational Partisanship and the EU. *JCMS: Journal of Common Market Studies*, 2018, roč. 56, č. 2, s. 284 – 299

Právní předpisy

Aktuální znění: zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Legislativa ES/EU: Amsterodamská smlouva ze dne 2. 10. 1997. Úř. věst. C 340, 10.11.1997, str. 1–144

Legislativa ES/EU: Jednotný evropský akt ze dne 17. 2. a 28. 2. 1986, OJL 169, 29.6.1987, str. 1–28

Legislativa EU: Smlouva o EU ve znění Lisabonské smlouvy ze dne 13. 12. 2007 (konsolidované znění). Úř. věst. C 306, 17.12.2007, str. 1–271

Legislativa EU: Smlouva o EU v konsolidovaném znění ke dni 1. 3. 2020. Úř. věst. C 202/1, str. 13-41

Legislativa EU: Smlouva o fungování EU v konsolidovaném znění ke dni 26. 10. 2012. Úř. věst. C 326, str. 47–390.

Legislativa EU: Smlouva z Nice ze dne 26. 2. 2001. Úř. věst. C 80, 10.3.2001, p. 1–87

Mezinárodní smlouva: Bruselský pakt ze dne 17. 3. 1948

Mezinárodní smlouva: Deklaratorní prohlášení Platformy evropských bezpečnostních zájmů ze dne 27. 10. 1987

Mezinárodní smlouva: Deklarace ze St. Malo ze dne 4. 12. 1998

Mezinárodní smlouva: Charta Organizace spojených národů ze dne 26. 6. 1945

Mezinárodní smlouva: Modifikovaný Bruselský pakt ze dne 28. 10. 1954

Mezinárodní smlouva: Petersbergská deklarace ze dne 19. 6. 1992

Mezinárodní smlouva: Prohlášení předsedy stálé rady Západoevropské unie o ukončení Bruselského paktu ze dne 31. 3. 2010

Mezinárodní smlouva: Platforma evropských bezpečnostních zájmů ze dne 27. 10. 1987

Mezinárodní smlouva: Římská deklarace ze dne 27. 10. 1984

Mezinárodní smlouva: Římská smlouva o založení Evropského hospodářského společenství ze dne 25. 3. 1957

Mezinárodní smlouva: Smlouva o založení Evropského obranného společenství ze dne 27. května 1952

Mezinárodní smlouva: Washingtonská smlouva ze dne 4. 4. 1949

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 8. března 2006, sp. zn. Pl. ÚS 50/04

Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 1. června 1974, Reyners proti Belgii, C-2/74

Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne ze dne 10. října 1973, Fratelli Variola S.p.A. proti Amministrazione italiana delle Finanze, C-34/73

Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 15. července 1964, Flaminio Costa proti E.N.E.L, C-6/64

Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 5. února 1963, NV Algemene Transport- en Expeditie Onderneming van Gend & Loos proti Netherlands Inland Revenue Administration, C-26-62.

Soudní dvůr (rozsudky před rokem 2004): Rozsudek ze dne 9. března 1978, C-106/77

Internetové zdroje

Budgetary powers [online]. www.europarl.europa.eu. Dostupné na <<https://www.europarl.europa.eu/about-parliament/en/powers-and-procedures/budgetary-powers>>

Dlouhodobý rozpočet EU na období 2021–2027 a balíček opatření na podporu oživení [online]. consilium.europa.eu. Dostupné na <<https://www.consilium.europa.eu/cs/policies/the-eu-budget/long-term-eu-budget-2021-2027/>>

EU-NATO cooperation – Factsheets [online]. eeas.europa.eu. 17. 6. 2020. Dostupné na <https://www.eeas.europa.eu/eeas/eu-nato-cooperation-factsheets_en>

Emmanuel Macron warns Europe: NATO is becoming brain-dead. [online]. Dostupné na <<https://www.economist.com/europe/2019/11/07/emmanuel-macron-warns-europe-nato-is-becoming-brain-dead>>

Frequently asked questions. nato.int. 15. 6. 2017. Dostupné na <<https://www.nato.int/cps/en/natohq/faq.htm>>

How much do governments spend on defence? [online]. ec.europa.eu. 27. 8. 2021. Dostupné na <<https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/ddn-20210827-1>>

Military Committee. [online]. 25. 8. 2021. Dostupné online na <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49633.htm>

NATO Support and Procurement Agency. [online]. Dostupné na <<https://www.nspa.nato.int/about/life-cycle-management/acquisition>>

Navigating NATO Procurement. [online]. Dostupné na <https://assets.publishing.service.gov.uk/government/uploads/system/uploads/attachment_data/file/653378/Navigating_NATO_Procurement.pdf>

North Atlantic Council [online]. nato.int. 10. října 2017. Dostupné na <https://www.nato.int/cps/en/natolive/topics_49763.htm>

Relations with the European Union [online]. www.nato.int. 4. 3. 2022. <https://www.nato.int/cps/en/natohq/topics_49217.htm>

Shaping of a Common Security and Defence Policy. [online]. eeas.europa.eu, 8. 7. 2016. Dostupné na <https://eeas.europa.eu/topics/common-security-and-defence-policy-csdp/5388/shaping-of-a-common-security-and-defence-policy_en>

Společná deklarace předsedy Evropské rady, předsedy Evropské komise a Generálního tajemníka Severoatlantické aliance. [online]. 8. července 2016 [cit. 5. 5. 2022]. Dostupné na <https://www.nato.int/cps/en/natohq/official_texts_133163.htm>

The NATO Structure [online]. Dostupné na <<https://shape.nato.int/page11283634/knowning-nato/episodes/the-nato-structurehttps://shape.nato.int/page11283634/knowning-nato/episodes/the-nato-structure>>

Unijní *strategický kompas.* [online]. 24. března. 2022. Dostupné na <https://www.eeas.europa.eu/sites/default/files/documents/strategic_compass_en3_web.pdf>

Vlastní zdroje [online]. Dostupné na <https://ec.europa.eu/info/strategy/eu-budget/long-term-eu-budget/2021-2027/revenue/own-resources_cs>

Abstrakt

Tématem tohoto výzkumu je analýza potenciálních závazků České republiky z členství v Severoatlantické alianci a modelu Evropské obranné unie. Za tímto účelem byla stanovena hypotéza, která předpokládá, že členství v obou organizacích bude způsobovat vzájemné rozpory v oblasti vybraných závazků. Pro účely této práce byl autorem vytvořen model Evropské obranné unie. Při tvorbě tohoto modelu autor částečně vycházel z Pařížské smlouvy z roku 1952, kterou se mělo ustanovit evropské obranné společenství. Zároveň vzal v potaz nejnovější trendy v oblasti obrany na evropském kontinentu a využil politologickou teorii konstruktivismu. V průběhu výzkumu autor došel k závěrům, které vyvracely hypotézy o vzájemné rozporu právních závazků, které by pro Českou republiku plynuly z členství v obou organizacích.

Abstract

The topic of this research is the analysis of potential obligations of the Czech Republic from the membership in the North Atlantic Treaty Organisation and the model of the European Defence Union. To this end, a hypothesis was established which assumes that membership in both organizations will cause mutual inconsistencies in the area of selected commitments. For the purpose of this thesis, the European Defence Union model was developed by the author. In developing this model, the author took an inspiration from the Treaty of Paris (1952), which was intended to establish a European Defence Community. At the same time, he took into account the latest trends in the field of defence on the European continent and used the political theory of constructivism. In the course of the research, the author reached conclusions that refuted the hypotheses of mutually contradictory legal obligations that would result for the Czech Republic from membership in both organisations.

Seznam klíčových slov

Evropská unie, NATO, Severoatlantická aliance, Evropská obranná unie, evropská obrana, právo Evropské unie, mezinárodní právo veřejné

Keywords

European Union, NATO, North Atlantic Treaty Organisation, European Defence Union, acquit of the European Union, International Public Law